DOMBRÁD

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

2017.

BEVEZETÉS

„Mert a legnagyobb örökség, amit adni lehet az utódnak, az otthon. Egy ház, akármilyen ház. De amelyiknek falát aggódás, szeretet, gondoskodás s a jövendők bizakodó hite emelte föl. És fák. Amiket nem azért ültetett valaki, hogy hasznukat lássa. Nem is azért, hogy önmagát mulattassa velük. Hanem azért, mert szépségre és jövendőre gondolt, békességre gondolt és a lelke tele volt derűvel. És ültette, egyszerűen azért, mert szerette a fát és a fákon keresztül akarta elmondani mindazt, ami az otthonban kapcsolatban felgyűlt benne s amiket szavakba önteni nem tudott."

Wass Albert

TISZTELT DOMBRÁDI LAKOSOK!

TISZTELT ÉRDEKLŐDŐK ÉS ÉPÍTKEZŐK!

„A szülőföld szálai örök összekötők
a tájjal és a földdel, amiből az ember lett,
és amivé lesz, és nem szakadhat el soha”

(Fekete István)

DOMBRÁD

A Településképi Arculati Kézikönyv célja, hogy a településkép védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény alapján a településkép tervszerű, esztétikus létrejöttét, szakmailag támogassa, elősegítse.

A kézikönyv elkalauzolja az olvasót az építészeti értékek tárházába, hogy olyan házat tudjon építeni, mely a település képéhez illeszkedik, és tovább viszi, még ha az új épületek modernebbek is, mint a már meglévők. Az ajánlások nem tekinthetők kötelező jellegnek, a céljuk nem a tervezési szabadság szűkítése, hanem a valós értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása.

A kézikönyv nem egy merev lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés, annak érdekében, hogy a település megőrizze régi hagyományait, egységes maradjon, emellett nyisson az új és a modern irányába. A település lakossága, a helyi közösségek a településképi arculati kézikönyv készítése során hozzászólhattak annak elkészítése során a belső tartalmának elkészítésébe. Közmegegyezés kísérte végig az elkészítését. Szerepelnek benne azon épületeink, melyeket műtárgyakként, valamint helyi identitást szempontjából kiemelkedőnek tartanak, védelemre érdemesnek tartanak.

Meghatározásra kerültek a kézikönyvben az egymástól elkülönülő településrészek arculati jellemzői, javaslatai, valamint a településképhez illeszkedő építészeti elemek, melyek irányt is mutatnak az építkezni szándékozóknak.

A létrejött Településképi Arculati Kézikönyv a település jövőbeni formálásának kulcsa. A kész könyv nem csak a jelennek szól, hanem a jövő generációjának is. Bízom benne, hogy a településen élők és ide letelepedni kívánók, átutazók és idelátogatók a kézikönyvben szereplő ajánlások következtében a szebbé, harmonikusabbá formálódó települést fognak látni a jövőben.

Kozmáné Kasza Veronika
polgármester

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés *4*
2. Dombrád bemutatása,
általános településkép, településkarakter *6*
3. Örökségünk *9*
a településkép szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők
4. Településképi szempontból meghatározó területek Dombrádon *22*
eltérő karakterű területek lehatárolása, a településkép, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával
    Településközpont
    Falusias lakóterület kertvárosias funkciókkal, Kistiszahát, Nétola
    Üdülőterület
    Gazdasági terület
    Beépítésre nem szánt terület
5. Ajánlások *33*
a településkép minőségének formálására vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató:
    Telepítés
    Terepalakítás
    Magasság
    Tetőhajlásszög
    Tetőforma
    Szín
    Tornácok
    Ajtók, ablakok
    Homlokzatképzés, anyaghasználat
    Részletek
    Kerítések, térfalak
    Kertek
közterületek településképi útmutatója
    Utcák
    Közterek, közparkok, közkertek
6. Jó példák: épületek, építészeti részletek *72*
épületek, építészeti részletek (ajtók, ablakok, tornácok, anyaghasználat, színek, homlokzatképzés), kerítések, kertek, zöldfelületek kialakítása
7. Jó példák: sajátos építményfajták *77*
sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések

1

BEVEZETÉS

Az építészetet szokás megfagyott zeneként emlegetni. És valóban nagyon sok hasonlóságot találhatunk egy zenemű és az építészet között. Az építészet sokszínűségét adja a változatos utcák, terek, épületek sokasága, mint egy zenekarban a sokféle hangszer: vonósok, fúvósok, ütős hangszerek. Ugyanakkor, ha ezek egymásra tekintet nélkül zenélnek, lehet külön-külön még szép dallam is, amit játszanak, az összkép hamis. Ugyanígy a házak is lehetnek eltérőek egymástól, más rendeltetésűek, de ha nincsenek tekintettel egymásra, zavaros, élhetetlen környezetet alakítanak ki.

A kézikönyv segítség kíván lenni: a település bemutatásával, az értékek megismertetésével és az útmutató résszel tárja fel az épített környezet szépségeit. Bevezeti az olvasót az építészeti értékek tárházába, hogy olyan házat tudjon építeni, ami valódi büszkeséggel töltheti el, és a település képéhez illeszkedik, azt ízléssel viszi tovább.

Az ajánlások nem tekinthetők kötelező jellegűnek, a céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, hanem éppen a valós értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása. Az unalomig másolt, giccses, sokszor import klónok helyett a település karakteréhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása, a nem diktált, hanem valódi szabadság megismertetése.

A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni, ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan továbbíródik. Ezért, ha újabb szép ház születik, az bekerülhet, sőt be is kell, hogy kerüljön a könyvbe, hogy ezáltal büszke lehessen rá építtetője, tervezője, kivitelezője és a település egyaránt.

Egy ház elválaszthatatlan kapcsolatban van környezetével, szomszédjaival, településével. Valódi gyümölcse pedig csak annak a kapcsolatnak van, ahol a felek egymást megismerik, szeretik és békében élnek egymással. Igaz ez az emberi kapcsolatoktól a zenén át egészen épített környezetünkig.

2

DOMBRÁD BEMUTATÁSA

általános településkép, településkarakter

Dombrád város Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, a Rétköz északkeleti részén fekszik, 103 méter magasságban a tengerszint felett.
Északi határa a Tisza folyó, amely egyben a megye határa is. Északkelet felől Tiszakanyár, kelet felől Pátroha, délről Gégény, délnyugati és nyugati irányból Demecser, Kék, Beszterec és Tiszatelek községek közigazgatási területe határolja.
Teljes területe 52 négyzetkilométer, a belterület ebből négy és fél. A város lélekszáma a hozzá tartozó Kistiszahát lakosaival együtt 4481 fő.

A szarvasmarha tenyésztés és tartás mellett kiemelt figyelmet fordítottak a lótenyésztésre. A századforduló és az azt követő évtizedek komoly fellendülést indítottak el a település életében. Ez volt az első szakasz mely kialakította Dombrád jelenlegi arculatát és a térségben betöltött szerepét. Ennek a kornak meghatározója volt a keskeny nyomközű vasút, melyen az első Szerelvény Dombrád és Nyíregyháza között 1905. december 21-én indult el. A település fejlettségét mi sem bizonyítja jobban, mint hogy a húszas években két gőzmalom működött, villanytelepe, néma mozija, állandó piaca, postája, távírdája, gyógyszerésze volt a falunak.

A címer fő motívumai az 1500-as évek helyi pecsétnyomatain alapulnak, rákot ábrázolt felülnézetben a Dombrádba időközben beolvadt Öntelek pecsétje, az ugyanezen időből származó dombrádi pecséten négy gyümölcsfa között ugró szarvas látható. A rák és a hullámokkal tagolt kék mező a hajdani vízivilágra utal, a zöld halmok a település nevét szemléltetik. Régmúlt korokra emlékeztetnek, a honfoglalók tarsolylemezét idézik a pajzsalak ívelt vonalai, a sisak formáját.

Dombrádon az Kossuth utca, a Kölcsey utca, a Tiszateleki utca, az Andrásy utca és a Pátrohai utca tekinthetőek a település főutcáinak. Ezekből az utcákból nyílnak a hosszúkás telkek, melyeken oldalhatáron álló, a telekhatárral egyvonalban induló lakóépületek találhatóak

A következőkben bemutatunk egy válogatást azon épületekről, melyek sajátos értéküknél fogva már hosszabb ideje Dombrád identitását erősítik. A település egyes részeire vonatkozó építészeti előírások szem előtt tartásával elérhető, hogy az új építésű házak ne idegenként, hanem ismerősként jelenjenek meg a többi ház között, melyek majd teljes mértékben elősegítik Dombrád karakterének megőrzését, és tovább formálják. Az utóbbi években épült sikeres példák illusztrálják azokat a megoldásokat, amelyek segítik az előbbiekben megfogalmazott megvalósításokat.

Településkarakter: jelene és jövőbeni alakítása:

A belső településkép szerves fejlődését torzították az 1970-es és 1980-as évek lakásépítési programjai. A heterogén belső településkép azonban általában így is emberléptékű, barátságos ma is. A jövőben a településen az átépülés mellett a (lakó) épületek felújítása lesz a jellemző, beleértve a kerítés, a belső udvar (kert) átépítését is. Az építési munkákkal, a felújításokkal a településkép kedvező alakítását lehet elősegíteni. Ehhez (is) ad építészeti ajánlásokat a kézikönyv az építtetőknek, a településképért tenni akaró lakosságnak.

DOMBRÁD A KATONAI FELMÉRÉSEKEN

Az első katonai felmérésen (1763-1787)

A harmadik katonai felmérésen (1869-1887)

A második katonai felmérésen (1806-1869)

Az 1984-es katonai felmérésen

A természeti és társadalmi törvényszerűségek hatására alakult ki Dombrád településszerkezete, a természetföldrajzi viszonyokon alapulva jött létre, melyek változásai hosszabb időt ölelnek fel. A természeti tényezők: domborzat, vízrendszerek, szél, napfény, csapadék stb. közül az első kettő befolyásolja legerőteljesebben a települések szerkezetét. Mai jellege szerint Dombrád halmazfalu. A szalagtelkeken külön-külön álló épületek ritkábban soros, gyakrabban kétsoros rendben csatalakoznak egymáshoz. Parasztudvaraira a tagolt épületelrendezés volt a jellemző.

ÖRÖKSÉGÜNK

a településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők

A település nem rendelkezik műemlék épülettel.

Helyi egyedi védelem alatt álló épületek

1. Horváth kastély (Pátrohai utca 1599. hrsz.)

Az épület magánlakásként működik az ötvenes évek óta sajnos ma már gyakorlatilag semmi nem emlékeztet az egykor vélhetően díszes épületen a korára.

2. Horváth kúria (Pátrohai utca 32. szám 1427. hrsz.)

A Horváth-kastély melletti portán található.

3. Római katolikus templom (Kossuth u. 44. szám 1205/1. hrsz.)

4. Óvoda (Kossuth u. 49. szám 15. hrsz.)

Az épület jelenleg is óvodaként működik, főbejárata melletti táblája szerint ez a város legrégebbi épülete.

5. Református templom (Kossuth u. 10. hrsz.)

Történelmi tanulmányainkból tudjuk, hogy a magyarság mintegy ezer éves keresztény múltra tekint vissza. Azt is tudjuk, hogy városunk is több mint ezer éve lakott település. Ezek után nem meglepő az sem, hogy Dombrád az első települések egyike volt, amelynek lakossága templomot épített, ugyanis egyes források szerint egykor a régi temető dombján huszita templom állt. Nem szabad elfelejtenünk azt sem, hogy ma is itt található a környék egyik legnagyobb református temploma.
A helyi református egyházközösség megalapítása a debreceni Méliusz Juhász Péter reformátor tevékenységének köszönhető. 1597-ben kelt jegyzőkönyvekben már szerepel, hogy Dombrádnak saját lelkésze volt. A Magyar Protestáns Egyháztörténeti Adattár közlése szerint, már korábban, 1581-ben is volt lelkipásztor a településen. Más dokumentumok is alátámasztják, hogy Dombrád az 1500-as években olyan jelentős gyülekezettel rendelkezett, amely képes volt templomot építeni. Ezekben az években épülhetett az a fatemplom, amit egy 1788-ból fennmaradt levél említ, kétszáz éves templomként. A fatemplomot „felváltó" épületet 1789-ben kezdték építeni és 1791 januárjában szentelték fel. Az akkor még torony nélkü li templom időről időre bővült. 1812 és 1814 között készült el a tornya, amelynek tetejét 1830-ben vonták be bádoggal, miután egy vihar jelentősen megrongálta. A hívek száma közben folyamatosan gyarapodott, így 1856-ban megépült az északi karzat, valamint ekkor kapott helyet egy templomi orgona is az Isten házában, a toronyba pedig óra került.
Idővel ez a templom már túlságosan kicsinek bizonyult a gyülekezet számára és megkezdődött a ma is álló új református templom építése. Az építkezés gondolata 1905-ben merült fel, a templomépítésre alkalmas telek megvásárlására, azonban csak később, 1906 decemberében került sor. 1908-ban az egyháztanács megbízása alapján, az akkori lelkipásztor készíttette el a templom terveit valamint a hozzá kapcsolódó költségvetést. Hosszas egyeztetést és előkészítést követően 1909 tavaszán mutatta be Bíró Lajos jászberényi építész a kész terveket valamint a költségvetést, a műszaki leírást, az anyagkimutatást, melyet a kedvező fogadtatás ellenére az egyháztanács végül mégis elvetett, mivel nem találták kellően masszívnak az építményt. Márton András akkori közgyűlési tag, aki a dombrádi egyháztanács építőbizottságának tagja is volt, elkészítette saját előzetes terveit, amit az egyháztanács megfelelőnek ítélt és elfogadott. Ez alapján készített új terveket Bíró Lajos, amely tervet elkészülte után, – egy újabb fordulattal – szintén elvetett az egyháztanács.

Helyette az elsőként készült tervet hagyta jóvá, amelynek építését határozatuk alapján 1910-ben meg kellett kezdeni. Ebben az évben helyezték el az új templom alapkövét. A Bíró Lajos és Piffkó János építészek vezetésével felépült templomot 1912-ben szentelték fel. Az új templom tornyába költözött három harang és a karzaton helyet kapott a csodálatos hangú Angster hangversenyorgona, melynek hangját ma is áhítattal hallgathatjuk egy-egy istentiszteleten, rendezvényen, hangversenyen. A régi templom lebontásáról még ugyanabban az évben döntöttek, de ennek ellenére a két templom még 13 évig állt egymás mellett. Bár az egyháztanács először kételkedett Bíró Lajos első terveiben, mondván, nem lesz elég szilárd az épület, aggályuk nem bizonyult valósnak. Hiszen mi, ma élő Dombrádiak láthatjuk, hogy páratlan templomunk száz év elteltével is töretlenül, méltóságteljesen nyújtózik az ég felé. Reméljük, régi pompájában áll majd az elkövetkezendő száz esztendőben is hirdetve Isten dicsőségét.

6. Malom (Vay Ádám út 1294/2. hrsz.)

Az épület jelenleg Tüzép-telepként működik, alapvetően jó állapotú.

7. Orosz kastély (Erzsébet u. 1254. hrsz.)

További említésre méltó örökségek

1. Móra Ferenc mellszobra (Andrássy utca 67. szám 700. hrsz.)

A dombrádi általános iskola előtt áll, abban a gyermekkörnyezetben, akikhez sokszor fordult műveiben a nagy író.

2. Kitelepítettek emlékműve (Kossuth u. 7. szám 1337. hrsz.)

Az emlékművön az alábbi szöveg olvasható:
„Az 1951-ben Dombrádra kitelepített 400 budapesti értelmiségi és a velük együtt megalázott dombrádi gazdák emlékére, 2011

3. II. világháború áldozatainak emlékére (Szabadság tér 1176/1. hrsz.)

Sétakerti fák között található. Az elhurcolt zsidóságot közösségként örökíti meg az emlékmű.

4. Hősi emlékmű (Kossuth u. 1248. hrsz.)

137 hősi halottnak állít emléket. A szobor és talapzata műkőből készült. A talapzat magasabb mint két méter, és a képeken látszik, hogy a szobor is nagyobb mint az életnagyság. A talapzaton körben, három fehér márványtáblán nagyon nehezen olvasható az áldozatok névsora.

5. Kossuth Lajos szobra (Kossuth u. 20. hrsz.)

Az emigrációban élő Kossuth Lajost ábrázolja, amint tekintete a távolba vesző Magyarország felé néz, szinte biztatva és sugallva a reményt, hogy a magyar nép szabadsága örökre nem veszhet el.

Kezében a Habsburg trónfosztást kimondó irat, másik kezét a kardon pihenteti, s bár testtartása pihenő pózban van, de bármikor kész újra indulni a magyar szabadságért.

6. Kistiszaháti Szűz Mária iskolakápolna (Vörösmarty u. 12. szám 0108/9. hrsz.)

7. 1956-oa emlékmű (Kölcsey u. 165/3. hrsz.)

8. Vasúti múzeum (Kölcsey utca 189. hrsz.)

A szabadtéri Vasúti Járműkiállítás helyszínén a 760 mm nyomtávolságú Nyírvidéki Kisvasútra jellemző járműállomány tekinthető meg. Vontatásra és pályafenntartásra használt mozdonyok, személy- és teherkocsik képezik a gyűjteményt. A szabadtéri járműkiállítás mellett a helyi vasúttörténeti gyűjtemény is megtekinthető.

A Nyírvidéki Kisvasút különlegessége, hogy a többi keskeny nyomközű vasúttal ellentétben nem csak teherszállítás céljából épült, már korán nagy hangsúlyt kapott a személyszállítás is. Az 56 km-es fővonalat Nyíregyháza és Dombrád között 1905. december 20-án adták át. A személyforgalom 1906. március 24-én indult meg ezen a vonalon.

9. Vasúti múzeum (Kölcsey utca 524. hrsz.)

A személyszállítás megindulásától, 1906-tól 1987-ig a pályamester irodája és szolgálati lakásaként szolgált az épület, 1987-től 1991-ig MÁV szolgálati lakás volt. 1991-től 1995-ig az épület üresen állt. Állapota leromlott, majd az Önkormányzat szárnyai alá vette és elkészítette a Vasúti Múzeum számára. A múzeum anyagának magját Jóga László gyűjteménye képezi. A múzeum anyagának magját Jóga László gyűjteménye képezi, a tárgyak gyűjtése folyamatos

10. Védetté nyilvánított kocsányos tölgy

Népi építészet - lakóházak

A háromhelyiséges, szoba-konyha-kamra, szoba-pitvar/kéményalja-kamra, szoba-konyha-szoba beosztású. Ezeket más néven soros alaprajzú házaknak is hívták. Olyan lakóháztípus, amelyben a helyiségek sorosan – sorban egymás mögött, egyenes vonalban, egy tengelyre fűzve épülnek. Az ilyen házakat legfeljebb folyosó egészíti ki. Az egyes helyiségek egymásból vagy külön-külön az udvarról, folyosóról közelíthetők meg. Hazánk paraszti lakóházainak nagyobb része e típusba tartozik. A 14–15. sz. óta általános az a szoba-konyha (pitvar-kéményalja)-szoba vagy kamra beosztás, ami kamrával, istállóval, esetleg színnel bővülhetett.

Az örökséget és a hagyományt gyakran összekeverjük. Meg kell tudnunk különböztetni az anyagiságában megfogható örökséget a hagyomány eszmei-szellemi tartományától, még akkor is, ha szorosan összetartoznak. *A hagyomány az örökség lelke.* Nélküle az örökség pusztán tárgy vagy természeti jelenség. A hagyomány az „ige" az értékesíthető anyagban, szakrális értéke van. A hagyomány egyúttal szellemi-technológiai készség, és elődeinktől maradt ránk. A fenntartó közösség számára soha nem maradiság, éretlen ragaszkodás a múlthoz, a meghaladotthoz, hanem az a belső képesség, amely biztosíték a túlélésre, a fejlődésre, a keretek között tartott újításra, és mégis a korlátlan szabadságra. A kereteket a föld, a falu, a létezés alapját jelentő munka, a mezőgazdálkodás jelenti. A falut érő környezeti, vagy éppen az emberiség által okozott csapások mindenekelőtt a hagyományok elvesztésével jártak. A mai építészetben sokszor a töredékét láthatjuk meg annak a páratlan csodának, ami egykoron úgy tündökölt.

Ebből következett az örökség ócskasággá nyilvánítása, az irányított lealázással, felejtéssel. Ezért a vidéki örökségvédelem nem nélkülözheti a hagyományok felderítését és megőrzését, ha kell, újra tanulását. Ez ugyanolyan feltétel, mint a műemlékvédelemben a megelőző tudományos kutatás.

Kölcsey utca 11. szám 164/2. hrsz.

Vörösmarty utca 15. szám 0108/39. hrsz.

Andrássy utca 110. szám 1079. hrsz.

Vörösmarty utca 39. szám 0108/51. hrsz.

4

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK

eltérő karakterű területek lehatárolása, a településkép, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával

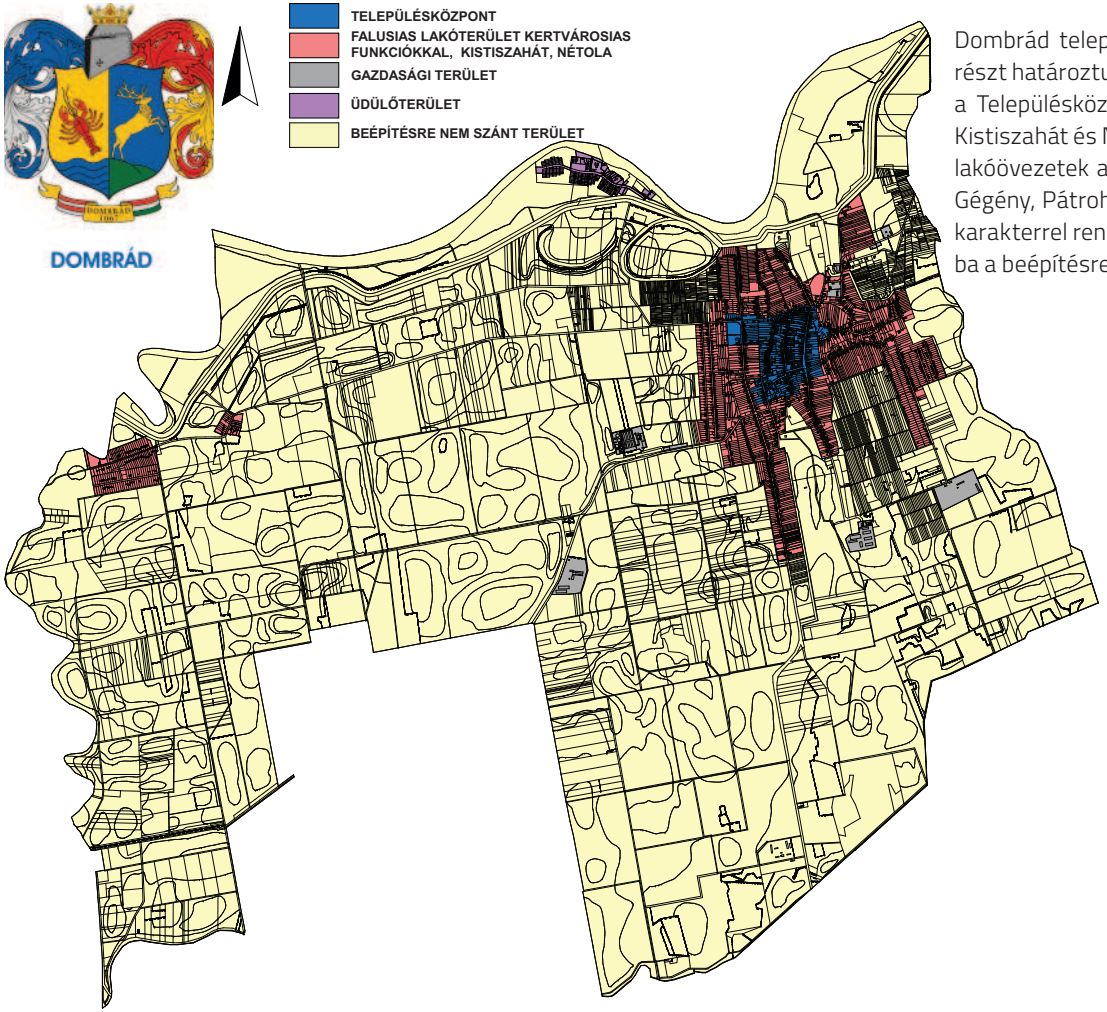

Dombrád településképi arculatának vizsgálatakor öt eltérő karakterű településrészt határoztunk meg. A település belterületén két eltérő karakterű településrész: a Településközpont, és a falusias lakóterület kertvárosias funkciókkal, melybe Kistiszahát és Nétola is ebben az övezetben kapott helyett, illetve az üdülés jellegű lakóövezetek a településtől északra. A város külterületén, elsősorban Tiszatelek, Gégény, Pátroha felé találhatóak az ipari, gazdasági létesítmények, melyek eltérő karakterrel rendelkeznek, és eltérő ajánlásokat kívánnak meg. Az ötödik kategóriába a beépítésre nem szánt területek kerültek.

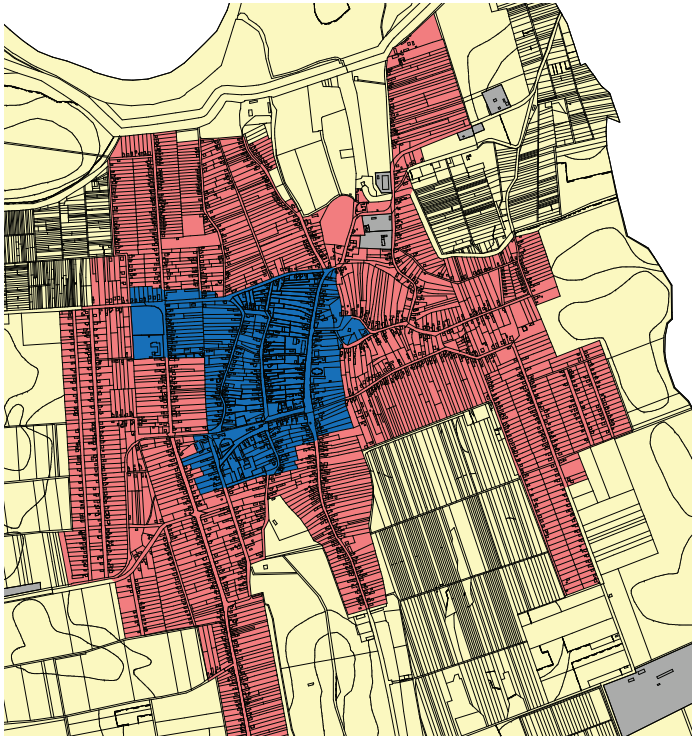

TELEPÜLÉSKÖZPONT

Itt jellemzően igazgatási, oktatási és egyházi épületek fordulnak elő.

A településközponti vegyes terület több önálló rendeltetési egységet magába foglaló, lakó- és olyan helyi települési szintű igazgatási, kereskedelmi, szolgáltató, vendéglátó, szálláshely szolgáltató, egyházi, oktatási, egészségügyi, szociális épületek, valamint sportlétesítmények elhelyezésére szolgál, amelyek alapvetően nincsenek zavaró hatással a lakófunkcióra.
Az Kossuth Lajos utca mentén alakult ki a településközpont. Itt jellemző a település ellátó, igazgatási és oktatási funkciók sűrűsödése, a szolgáltatások jelenléte. A települési sziluett az alföldi településekre jellemző tipikus képet mutatja. A horizontálisan elterülő földszintes beépítésű települési felett koncentrált kis kiterjedésű vertikális mag jelenik meg a templomtoronnyal és néhány középülettel.

A településkép egységességét a hasonló karakterű épületek többsége erősítheti. Ezért az épület formálásakor az anyaghasználatban, a homlokzatképzésben, a színezésben, az arányos illeszkedés az elvárás Külön oda kell figyelni az épületek utólagos hőszigetelésekor az épület egésze kerüljön felújításra. Ekkor a színezés, a nyílászáró csere is illeszkedjen a környezetéhez. Ugyanerre tetőfedések cseréjénél is gondolni kell.
A nagy – telkes közintézményeknél a szabadon álló épület elhelyezés a jellemző. Ez esetben az utcaképi megjelenés magas tetővel javasolt. A tető gerincvonala a kialakult beépítéshez igazodjon. Nem lehet egyértelműen állást foglalni az utcával párhuzamos, vagy merőleges tető kialakítása mellett. Fontos, hogy megjelenése az utcaképhez igazodva, de ne hivalkodva alakítsa, fejlessze a belső településképet. Ez megjelenhet eltolt tetősíkkal is.

Az épületek általában nyeregtetős (vagy csonka kontyolt nyeregtetős) kialakításban fordulnak elő, ettől eltérni csak szélesebb telek esetén javasolt.

A településközpontban a lakóépületek változó telepítést és épület elhelyezés következtében jöttek létre.
A melléképületek elhelyezésénél is körültekintően kell eljárni.

A kiegészítő gazdasági épületek kialakításánál ügyeljünk arra, hogy az utcai homlokzatra közvetlenül ne legyen hatása. A főépület folytatásaként jelenjenek meg.

Célszerű ezen helyiségek kialakítása a főépülettel összhangban, együtt tervezve megvalósítani.

Az utcai kerítés kialakításánál a környezet szép példáit vegyük figyelembe. Próbáljunk meg hozzájuk igazodni. Illeszkedő kerítés megvalósítására törekedjünk, szerkezetét és színét gondosan válasszuk meg.

A teljesen tömör vagy dróthálós kerítés kialakítása nem jó megoldás.

A részben áttört kerítést részesítsük előnyben. Az oldalsó és hátsó kerítések kialakításánál az anyag és forma megválasztásánál már a szomszéd féltől való saját intimszféra megvédésére kissé zártabb, rejtettebb kerítés alkalmazható.

A településközpont településkép szempontjából meghatározó területként javasolt kezelni.

FŐBB ILLESZKEDÉSI SZEMPONTOK:

- az új épület tervezés során a szomszédos épületek figyelembevétele mellett szükséges a magasság, tetőforma és tetőhajlásszög megválasztása
- kedvező utcaképet segítse a homlokzat kialakítása
- az épület rendeltetését tükrözze a homlokzat építészeti megoldásai
- az építészeti örökség közvetlen másolását kerüljük el
- a modern és hagyományos formák közötti egyensúlyra kell törekedni
- hagyományos részletformák a modern épületeknél alkalmazhatók

otpbank

BERECZKY ZSIGMOND
REFORMÁTUS ÁLTALÁNOS ISKOLA

FALUSIAS LAKÓTERÜLET KERTVÁROSIAS FUNKCIÓKKAL, KISTISZAHÁT, NÉTOLA

A településközpont területét öleli körbe. A vendéglátó és élelmiszer üzletek részben a lakóépületek átalakításával kerültek kialakításra. A múlt század elején épült épületek többségét az 1970-es években a sátortetős épületek váltották fel. Eközben egyéb típustervek is megvalósultak. A településképet formálják a bővítések is. A jövőben, nagyobb mértékben a meglévő lakóépületek felújításával lehet számolni.

Több hasonló épület a településkép egységességét eredményezi, melyhez alapvető követelmény az épületek homlokzatképzésének, a színezésének, az anyaghasználatának, az illeszkedésének a gondos megválasztása. Továbbá a nyílászárókra és tetőfedésekre, tetőformákra is gondosan ügyeljünk.

A településrészen utcánként, utcaszakaszonként változó a tetők kialakítása. A legrégebbi épületek során a nyeregtetős (vagy csonka kontyolt nyeregtetős) tetőforma figyelhető meg utcára merőleges kialakításban.

Az 1970-80-as évekbeli sátortetős épületek a települések egyediségét bontotta meg. Kialakításuk során a meglévő utcaképet figyelmen kívül hagyták.

A tetők hajlásszöge általános esetben 30-45° körül mozog, így nem árnyékoljuk le a szomszéd épületét, akár a tetőtér kialakítása is megtörténhet gazdaságos kialakítással.

A falusias lakóterületnél alapvetően gazdag a zöldfelület, megfelelő hely kínálkozik a pihenő terület kialakítására. A növények alkalmazása során természetes és hatékony eszközzel tudunk hangulatteremtő díszítést készíteni telkünkre. Árnyékoló szerepük az energiatudatos életmód egyik eszköze.

A településkép egységességének megvalósulásához a ház utcafronti homlokzatának készítése során előnyösebb lehet az oromzat kialakítása, akár csonka kontyos kialakításban is.

Keresztbe forduló belső épületszárnyat csak kellően széles telek esetén érdemes alkalmazni, ott is meggondolással: ne vágja ketté a kertet első és hátsó kertre. A kertes házak rendelkezzenek külső megfelelő méretű tárolóval. Célszerű ezen helyiségek kialakítása a főépülettel összhangban, együtt tervezve megvalósítani. A kerítés megvalósítása során törekedni kell a közeli környezetben lévő jó példák követésére. Illeszkedő, jó hangulatú legyen. A településre nem jellemző tájidegen anyagok felhasználása kerülendő. A teljesen tömör, átláthatatlan kerítés kerülendő. Az oldalsó és hátsó kerítések kialakításánál az anyag és forma megválasztásánál már a szomszéd féltől való saját intimszféra megvédésére kissé zártabb, rejtettebb kerítés alkalmazható.

FŐBB ILLESZKEDÉSI SZEMPONTOK:

- az új épület tervezés során a szomszédos épületek figyelembevétele mellett szükséges a magasság, tetőforma és tetőhajlásszög megválasztása
- kedvező utcaképet segítse a homlokzat kialakítása
- az épület rendeltetését tükrözze a homlokzat építészeti megoldásai
- az építészeti örökség közvetlen másolását kerüljük el
- a modern és hagyományos formák közötti egyensúlyra kell törekedni
- hagyományos részletformák a modern épületeknél alkalmazhatók

Az illeszkedési szempontok a korszerű megoldások alkalmazását nem zárja ki. A hagyományos tömegformálási eszközök újragondolásából modern mai példák jöhetnek létre.

ÜDÜLŐTERÜLET

A településtől északnyugatra található. az üdülőterület Ezen területen nyaralók és kempingek találhatók. Állandó lakosságról nem beszélünk. A nyaralók szabadonálló beépítési módként készültek el. Az előkert nagysága jóval nagyobb, mint a városban. Az épületek formái jellemzően a szocreál építkezés stílusait mutatja mind az anyaghasználat, mind a formai követelmények megvalósulása során. A tetőforma általában nyeregtetős, vagy lapostetős kialakítású. A tetőhajlásszög 15-35 fok köz kivételével szinte bármi előfordul. Az épületek jellemzően észak-dél irányú kialakításúak, és a tetőfelületen, legfőkébb a déli odalon az esetlegesen napelem használatának kialakítása teljes mértékben megoldható. Az épületek lazábban helyezkednek sűrűn helyezkednek el a településrészen, így az egymásra árnyékolás nem jellemző, az esetlegesen elhelyezett napelemek teljes kapacitással tudnak működni. A homlokzatok vonatkozásában egységes, utcákra jellemző homlokzatokról nem beszélünk. Az utcakép formálásában őríznünk kell a szomszédok nyugalmát, azok megsértését még véletlenül se veszélyeztessük. A tájidegen anyagok használata nem célszerű.

GAZDASÁGI TERÜLET

A területek külterületen fekszenek a településtől jól elkülönülten.

A település ipari, gazdasági zónái alapvetően a település peremén, leginkább a lakóterületektől déli irányban helyezkednek el. A Tiszatelek, Gégény, pátroha felé vezető utak mentén több mezőgazdasági és állattartó üzem, gazdasági üzemi terüelt működik. Tekintettel arra, hogy az ipari területek többsége településképi szempontból jól látható, esetenként meghatározó helyen található, elengedhetetlen ezek településképi hatásának vizsgálata és megújulásuk, fejlesztésük településképi koordinálása.

A gazdasági területek önálló belső településképi jellemzőkkel rendelkeznek. Elsősorban alacsony hajlású, nagy fesztávú ipari épületek találhatók itt, mely látványát a javított részek törik meg.

FŐBB ILLESZKEDÉSI SZEMPONTOK:

A rendeltetés határozza meg az épület tömegét és tető kialakítását, elhelyezhetőségét az ingatlanon belül. A gazdasági és mezőgazdasági célú épületek közel helyezkedjenek el egymástól. A lakó funkciójú épületet távolabb helyezzük el. A gazdasági tevékenységhez szükséges épületek a lakó funkció mögött legyen kialakítva. Kerítések kialakítása során a tömör falszerű kerítés kiépítése nem javasolt.

Minden esetben törekendi kell a meglévő épületek homlokzati kialakítására, színvilágára, anyaghasználatára és tetőformájának megválasztásáram tetőszerkezetének hajlásszögére. Önálló gazdasági területen az egyszerű ipari formákat célszerű előnyben részesíteni.

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET

A település közigazgatási területe építési szempontból két részre tagolódik, beépítésre szánt területekre és beépítésre nem szánt területekre. A település közigazgatási területének beépítésre nem szánt területei közé tartoznak a közlekedési-, közmű elhelyezési területek, a zöldterületek (közparkok), erdőterületek (védelmi erdők, gazdasági erdők, egészségügyi, szociális, turisztikai erdők), mezőgazdasági területek, (kertes mezőgazdasági területek, általános mezőgazdasági területek), és a vízgazdálkodással összefüggő területek. A beépítésre nem szánt területeken kialakult tájhasználat szervesen kapcsolódik a település történetéhez, közrejátszik a helyiek identitásának kialakulásában és erősítésében.

Az e területeken kialakult tájhasználat szervesen kapcsolódik a település történetéhez, közrejátszik a helyiek identitásának kialakulásában és erősítésében. A külterületnek valamivel több, mint tized részét foglalják el a gyep- legelő területek, mely területek egy része kiemelt jelentőségű tájvédelmi továbbá a különleges természet megőrzési területhez - mint láprétek, mocsárrétek, sárrétek, ligeterdők, kaszálórétek, - tartozik. A külterületi földek egy része, gyümölcsös, ill. szántó műveléső. Az erdőterületek mérete meghatározható.

A KÜLTERÜLET TERÜLETFELHASZNÁLÁSI ELEMEI TELEPÜLÉSEN

Szántók: Dombrád település külterületén a mezőgazdasági jelleg az uralkodó. Az éghajlat a nem túl víz- és hőigényes kultúráknak kedvez, elterjedt szántóföldi növény a búza, a kukorica. Ma a külterület döntő részét, foglalják el a szántók, melyek részben közúton, részben dűlőutakon jól megközelíthetők. A szántóterületek a határban összefüggő felületként jelennek meg, a táblák határain futó csatornák és utak menti fasorok csak helyenként tagolják a tájat.

Rétek, legelők: A gyepes területek erősen megfogyatkoztak az utóbbi száz évben. A nyílt társulások közül a homokpusztarétek jellemzőek. A mélyedésekben gyakoriak a vízállásos, nedves rétek, mocsárrétek. A rétek és a legelőként hasznosított gyepterületek együttvéve a külterületnek kb. 2,9 %-át teszik ki.

Erdők: Erdőtársulásait jelentős mértékben (akác, nemes nyár, enyves éger, magas kőris) ültetvények jellemzik. Az erdők a település 3,36 %-át borítják.

Gyümölcsösök: A gyümölcsösök területe az utóbbi években az alacsony felvásárlási árak miatt csökkent. Az alma- és meggytermesztés jellemző a településre. A gyümölcsösök nagy része a külterületen található, körülbelül a külterület 0,15 %-a. A zártkerti területeken korábban elsősorban a szőlőtermesztés volt jellemző, amit ma részben gyümölcsösként, részben szántóként hasznosított parcellák tarkítanak, de jelentős a parlagon hagyott területek aránya.

A Tisza ártere a **Felső-Tisza kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület** része.

A terület természetvédelmi célkitűzése a jelölő élőhelyek területcsökkenésének megállítása és állapotuk javítása a gyepgazdálkodáshoz, erdőgazdálkodáshoz és vízgazdálkodáshoz köthető intézkedések révén. Az állományok nagy része puhafás ültetvény, idegenhonos és hazai fajok is jellemzőek, vannak spontán vetényült puhafások is.

Dombrádon megtalálható néhány élőlény:

Rezedalepke

Pattanóbogár

Lápi csalán

Rétiaraszoló

Réti cankó

Mocsári lednek

Fehér pásztor

Kanalasgém

Kolokán

Felső-Tisza kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület képekben

AJÁNLÁSOK:

a településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató

Arra a kérdésre, mitől szép egy lakóház, nem lehet egy mondatban válaszolni. Neves építészek és filozófusok a különféle megközelítések ellenére egyetértenek azonban abban, hogy a közhiedelemmel ellentétben a szépség nem szubjektív, nem részrehajló. Szép az, ami érdek nélkül tetszik, mondja Kant. A szépség sokféle lehet. Borainkról sem mondhatjuk, hogy a vörösbor jó, a fehér nem. Tudva, hogy bizonyos alkalmakhoz, ételekhez jobban illik a vörös, mondhatjuk, hogy mi a rozét szeretjük. Ebben a fejezetben nem szeretnénk egyoldalúan állást foglalni, leszűkíteni a lehetőségeket. Viszont szeretnénk bemutatni, hogyan kerüljük el a legáltalánosabb hibákat, ne járjunk úgy, mint a borász, aki gyakorlatlanul túlkénezi borát.

TELEPÜLÉSKÖZPONT:

TELEPÍTÉS

A településrészen oldalhatáron álló, merőleges elhelyezkedésűek a családi házak az utcafronthoz viszonyítva. A kötelezően előírt és kialakult előkerti előírásoktól eltérni nem javasolt. A főépület mögött kialakítható a növényzettel határolt védett kert. A lakóházak tervezésénél az előkert mértékétől eltéri nem engedélyezett. Ne kerüljön hosszabb telek esetén az előkert megnövelésével lakóépület. Szabadon álló beépítési mód szerint csak közintézmények kerüljenek.

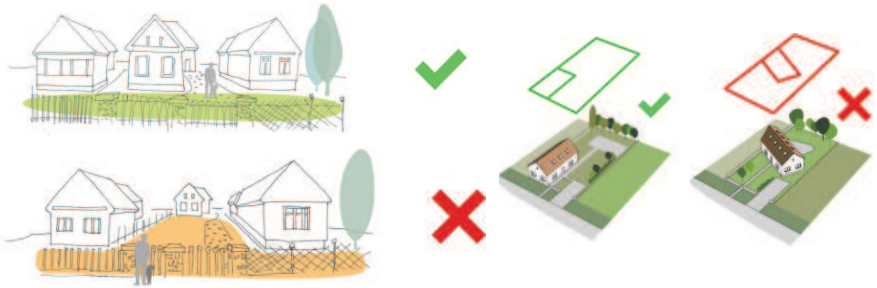

Javasolt az utcafronttól egyenlő távolságra lévő épületek egységes nyugodt ritmusú képeinek alkalmazása.

TEREPALAKÍTÁS

Dombrád településközpont terepviszonyai alapvetően sík kialakításúak, a terepadottságok nem indokolják a terepalakítást, de ajánlott a terepre való illesztéskor megfelelően telepített, terepre ültetett épület alkalmazása.

MAGASSÁG

A lakóházak magassága különböző. Találkozni földszintes, tetőtér beépítéses, kétszintes épületekkel is. Magas tetős és lapos tetős kialakítású családi házakkal. A már meglévő lakóházak figyelembevételével kell az új családi házakat elhelyezni, tehát hasonló magassággal kell kialakítani, mint a környezetében lévő többi ingatlant.

TETŐHAJLÁSSZÖG

Dombrádon az épületek tetőhajlásszöge csaknem közel azonos.

A meglévő lakóépületek közé telepíteni kívánt családi házaknak hasonló hajlásszöggel kell épülniük, mint a környezetében lévőké. Az utcaképébe a túl alacsony vagy a túl magas hajlásszöggel rendelkező épületek nem illenek bele, a lapostető engedélyezése kizárt.

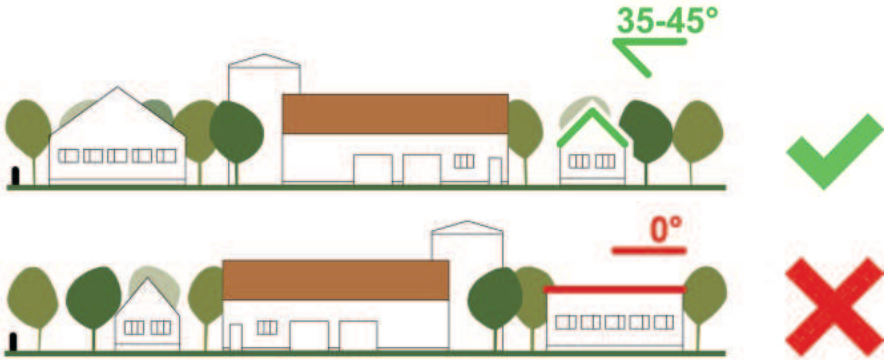

Javasolt az azonos magasságú épületek egyenletes utcaképének megalkotása. Az újonnan épülő épületeknek a meglévő magassághoz kell alkalmazkodniuk az egységesség érdekében.

Azonos tetőformájú épületek egyenletes utcaképet alkotnak. Az egységesség érdekében az újonnan épülő házaknak is hasonló tetőformával kell, hogy épüljenek.

TETŐFORMA

A településrészen a családi házak tetőformája egyszerű nyeregtetős vagy sátortetős. Új házak építésénél figyelembe kell venni a szomszéd lakóépületek tetőformáját.

Ha egy kialakult nyeregtetős házakból álló utcaképbe új lakóház épül, akkor oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a szomszédokhoz hasonló nyeregtetős tetőformájú családi ház.

Ha egy kialakult sátortetős házakból álló utcaképbe új lakóház épül, akkor oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a szomszédokhoz hasonló sátortetős tetőformájú családi ház.

Azonos tetőformájú épületek egyenletes utcaképet alkotnak. Az egységesség érdekében az újonnan épülő házaknak is hasonló tetőformával kell, hogy épüljenek.

SZÍNEK

Eltérő illeszkedés, eltérő szín- és anyaghasználat jellemzi a családi házakat, a színvilág nem túl változatos, hagyományos színekkel készült épületek jellemzik. (pl, vörös cserépfedés, szürke palafedés, világos színű homlokzatok)

Az új házak építésénél a meglévő épületek színvilágához illeszkedő anyaghasználat ajánlott. A kirívó és feltűnő színhasználat, a ríkító színű fémlemez fedések és burkolatok nem elfogadhatóak.

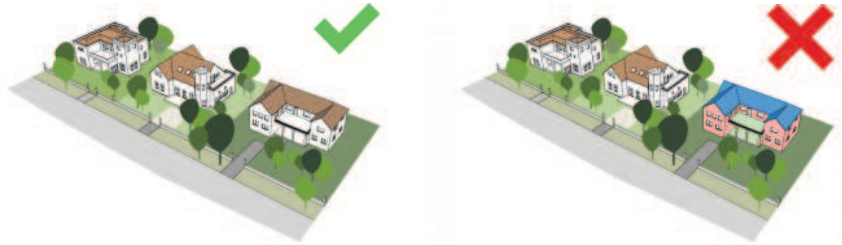

Épületeken elfogadott szokásos színek (alkalmazható)

Épületeken idegen színek (ne alkalmazzuk)

A kirívó homlokzati színek alkalmazása nem ajánlott. A héjazat színének kiválasztása során az élénk színek alkalmazása nem javasolt, a hagyományos színeket (pl. vörös cserépfedés) válasszuk.

AJTÓK, ABLAKOK

Az épületek megjelenését és hangulatát a nyílászárók nagyban befolyásolják.

A zárt épülettömeggel így nyitunk a külvilág felé, ezért nem mindegy, milyen módon tesszük ezt. A két belterületi megkülönböztetett településkarakter nyílászáróiban is eltérő képet mutat, mely sajátosság megőrzése a településen élők feladata is. A hagyományos nyíláskialakítás az átépülő, lakóterületi településrészen jól megfigyelhető: kétszárnyú, jellegzetesen két vagy három osztású ablakok, utcai homlokzaton szimmetrikus kialakítással.

A településközpont településrészen hosszanti kialakítású, keskenyebbnek tűnő ablakokat figyelhetünk meg(a múlt értékeiként is). Középületeinken a funkcióhoz igazodó méretű és formájú ablakokat is találhatunk.

Az ablakok keretezése mindig is hangsúlyos eleme volt a homlokzatoknak. Közegészségügyi, oktatási és szolgáltató funkciójú épületek estén a hosszított nyílászárók modern megfogalmazásban is visszaidézhetők.

HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

A túldíszített, túlszínezett épület hamar elveszti érdekességét, és utána inkább zavaróan hat a nyugodt, tiszta településképben. A jól megválasztott vakolatszín – mint például a ezen a többfunkciós épületen alkalmazott színhasználat és a földszinti rész téglaburkolata – nem csak a hangulatot, hanem az épület védelmét is szolgálja. A kiegészítő teraszok árnyékolnak és egyedi megjelenést biztosítanak az épületnek.

A múlt örökségét őrző épület egységességét a vörös cserép, a fehér vakolat, a pácolt barna faszerkezetek adják. Ezen anyagok használata a mai kortárs épületeken is javasolható az arányos illeszkedés betartásával.

Funkcionális tekintetett is figyelembe véve illeszkedjen a környezetébe az épület kialakítása, anyaghasználata, építészeti megoldásai, a homlokzat tagolása és a színvilága.

TORNÁCOK

A népi építészet egyik könnyen felismerhető jellegzetes eleme az oldalsó oszlopos tornác. Dombrádon ezeket a hagyományokat őrző épületek eltűnőben vannak.

Ezek a terek készülhetnek az épület anyagából vagy fából. A tornác formájára, kialakítására számtalan példa kínálkozik. Az arányos tornácos épületek erősítik a Nagyközség identitását és arculatát. E hagyományt az új családi ház kialakításánál, újszerű átgondolással tovább vihetjük új otthonunkba.

KERÍTÉSEK, TÉRFALAK

Házaink kiegészítői, a kerítések, lámpák, árnyékolók, postaládák, korlátok egytől egyig aktívan alakítják a végső látható képet, hangulatot. Akkor járunk jól, ha mindent egyforma igényességgel, odafigyeléssel tervezünk meg, választunk ki. A színek használata, ezek összképének gondos kialakítása odafigyelést igényel. Kerítések esetén is létezik örökség. Hagyományosan alkalmazott anyagok formák itt is fellelhetők, mint a piactömb kerítésén. A bejárat hangsúlyozása is illik az épület korához, megjelenéséhez.

A kerítés egyszerre teremt kapcsolatot a közterülettel, ugyanakkor elválasztja azt az ingatlantól. Térfalat képez, mely lehet kivételesen tömör, és ha magánéletünket szeretnénk óvni, de lehet áttört, átlátható is. A településen vannak olyan anyagok vagy formák, amelyek rendszeresen visszatérnek. A településközpont települési részeken jellemzően tégla pillérek között ritkított fa deszkázatos, fémhálós kerítéssekket találhatunk, így jól látszódik az előkert és az épület homlokzat teljessége. A zöld kerítés is ajánlott, melyet a kertkapu tesz igazán látványossá.

A kertkapu és a gépkocsi kapu kialakításakor illeszkedjünk a kerítéshez és az épülethez. A kapu legyen hangsúlyos, de ne hivalkodó. Kialakításakor mértékkel alkalmazhatunk helyi hagyományos díszítőmintákat.

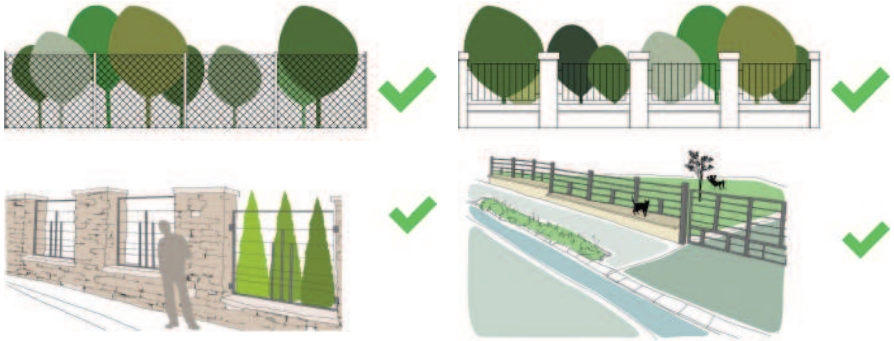

Vegyük figyelembe a kerítés megválasztásakor az épület színezését és anyaghasználatát. A kapu hangsúlyosabb lehet, de ne hivalkodó. Az áttört kerítés a kertet és a házat is hagyja látni. A tömör kerítés kerülendő.

KERTEK

A településkép megőrzése az elsődleges cél. Vegyük figyelembe a ház homlokzat kialakítását, a nyílászárók helyét, amikor az előkertbe cserjét vagy fát ültetünk. Takarjuk a kerti építményünket a növényekkel, hogy az épületünk jobban érvényesüljön. A meglévő fás szárú növényzetre a bővítések és felújítások során fokozottan ügyeljünk. Próbáljuk meg befolyásolni a növényzettel a ház méreteinek érzetét. Alacsony növényekkel a ház méretének növelését éreztetjük, a magas növényzettel csökkenthetjük.

A természettel való közvetlen kapcsolatot a kertünk teremti meg. Változása gyors, hiszen évszakról-évszakra változik, megújul. A változatosan kialakított növényvilág alkalmazásával az élőlények számára új élettereket biztosítunk. Dombrádra a rendszeresen gondozott kertek, porták a jellemzőek. A hátsó kert nem csak a kikapcsolódást, pihenést szolgálja, hanem gyümölcsöket, zöldségeket is termeszthetünk bennük.

A kert az épített környezet része. Ha harmonikusan van kialakítva, egységet alkot, szépségével kapcsolódik a lakóépülettel, akkor élhetővé tesszük saját környezetünket, ezzel közvetlen életterünk a szabadtérre kiterjesztett közege illeszkedő lesz nemcsak a településkép szépségének növelésére, de saját komfortérzetünknek is jót tesz. Elsődleges szempont, hogy a kertünk kialakítása az épület stílusához amennyire csak lehetséges illeszkedjen, alkalmazzunk kertépítészeti megoldásokat.

UTCÁK

A településkép javításához sokszor nem szükséges nagy beavatkozás, a rendezettség érzésének elérése már fél siker. Látványos előrelépést jelent a közterületek karbantartása, megfelelő fenntartása, nem használt közterületi elemek elbontása, sérült elemek helyreállítása.

A nyomvonalas elemek felfűzik a települést alkotó darabkáit, ezért fontos az egységes kialakítás elérése. A községen áthaladók leginkább ezeken a vonalakon haladva alakítják ki a településről alkotott véleményüket. Kiemelkedő figyelmet kell biztosítani az infrastruktúra elemeinek kiépítésére, a nyomvonalvezetés megválasztására, a felszín feletti és az alatti elemek tájba illesztésére.

Fasor telepítésekor ügyelni kell arra, hogy megfelelő távolságra helyezzük el őket. Fontos ismerni a végleges méretük elérésének adatait. A fajok kiválasztásánál ügyeljünk arra, hogy azok ne nőjenek bele a felsővezetékekbe, ne akadályozzák a biztonságos közlekedést.

A jó fa kiválasztásánál később elkerülhető a megcsonkolt fák látványa. Fontos, hogy a felszín alatti vezetékek (víz, gáz, csatorna, elektromos áram, telefon és internet kábel) tervezésekor kialakításánál is gondoljunk a fák gyökereinek helyigényére. Különösen szabályos lesz a kép akkor, ha a fajon belül is annak egy fajtájával történik a fasor telepítés.
A tömött, egyöntetű koronák sora (pl. vadgesztenye) igen ünnepélyes, tekintélyt parancsoló. Utcafásítás céljából a természeteshez közel álló, kúpos vagy tojásformák a legkedvezőbbek a fajtákból.
Ne alkalmazzunk inváziós fajokat (amerikai kőris, nyugati ostorfa stb.).

A járófelületek, burkolatok kialakítása során a tartósságra, a javíthatóságra és a vízáteresztésre, valamint az akadálymentesítésre egyaránt gondoljunk.

Semleges színek javasoltak a burkolat kiválasztása során. A járófelületeket gondos tervezés során kerüljenek kialakításra, hiszen azoknak illeszkedniük kell a zöldfelületek szegélyeihez és a kerítések lábazataihoz.

Az utcakertek teremtenek kapcsolatot a magántelkek és a közterületek között, melyeket a Dombrádon gyakran alakítják, gondozzák saját belátásuk szerint. Egyéni megoldások során ügyeljünk arra, hogy azok illeszkedjenek, egységet alkossanak a már meglévő előkertekkel és a szomszédok utcakertjével. Kerüljük a szemmagasságban takaró növények alkalmazását, legfőképpen a kereszteződésekben, utóbbinál a gépkocsiban ülők szabadkilátást se akadályozzuk növényekkel. Telepítsünk max. 50-80 cm magasságokig növő cserjéket.

Az utak, járdák megfelelő vízelvezetése alapvető a harmonikus településkép létrehozásához. A csapadék hasznosítása megnöveli a szép környezet kialakítását és fenntarthatóságát, csak azért is mivel a víz a kellemes közérzet biztosításának egyik alap köve, és környezetünk egyik leglátványosabb eleme is. A belterület fontos településképi elemei a nyílt árkok. Az újonnan kialakulandó részeknél célszerű, hogy azok képesek legyenek a lehulló csapadékot megtartani esőkertek segítségével, továbbá esztétikus látványt nyújtsanak. Az árkokat átszelő gépkocsi behajtók, hidak a település karakteres elemei. Egységes kialakításuk fontos.

KÖZTEREK, KÖZPARKOK, KÖZKERTEK

A település azon találkozási pontjai ahol a természethez kapcsolódva, szabadban élhetjük meg a helyi közösséghez való hovatartozásunkat, a közösségi szabadterek. Megjelenésük fokozottan fontos, mivel ezeken a helyeken hosszabban tartózkodunk, ezért ezek a teresedések tervezését szakemberek végzik. A nem megfelelően kialakított tér használata a környezet gyors romlásához vezet. Egy-egy tér kialakításánál fontos felmérni a használók várható szokásait, számukat, a használni kívánt időszakot és jellegét. A tevékenységekhez és a közlekedéshez megfelelő számú és minőségű tereket szükséges biztosítani. A növényfajok megválasztása és ültetése során azok térigényét is figyelembe kell venni, számolva növekedésükkel, egymásra árnyékolásukkal.

AJÁNLÁSOK: FALUSIAS LAKÓTERÜLET KERTVÁROSIAS FUNKCIÓKKAL, KISTISZAHÁT, NÉTOLA

a településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató

TELEPÍTÉS

A lakóterületeken a keskeny, kicsi telkeken a házak oldalhatáron állnak, így megmarad egy nagy összefüggő udvar vagy kert a ház mellett, mely lehetőséget nyújt arra, hogy gépjárművel hátra lehessen jutni a ház mellett.

Az ide épülő lakóépület álljon oldalhatáron vagy attól legfeljebb 1 méterre az oldalsó telekhatárral párhuzamosan. Kerülendő a négyzetes alaprajzú épület kialakítása vagy az oldalsó telekhatárral nem párhuzamosan elhelyezett alaprajz.

Az épület utcai homlokzata ne legyen túl széles kialakítású, de amennyiben szélesebb kialakítású épületet szeretnénk, abban akkor az utcai homlokzattól hátrébb célszerű húzott keresztirányú épületrész kialakítása. Ez meglévő épületek bővítésénél is alkalmazható. Vigyázzunk, hogy a keresztirányú bővítés ne legyen nagyobb a fő tömegnél.

Oldalhatáron álló épület esetén ne alkalmazzunk oromfalat, mivel azzal alapterületet nem nyerünk, ablakot nem lehet rá elhelyezni.

Ajánlott a terepre való illesztéskor megfelelően telepített, terepre ültetett épület alkalmazása.

TEREPALAKÍTÁS

Jelen lakóterület terepviszonyai is alapvetően sík kialakításúak, a terepadottságok nem indokolják a terepalakítást.

MAGASSÁG

Az épületek magassága csaknem azonos, nem találkozni kiugróan magas vagy alacsony épülettel. Találkozni földszintes, tetőtérbeépítéses, kétszintes épületekkel is. Magas tetős és lapos tetős kialakítású családi házakkal. A már meglévő lakóházak figyelembevételével kell az új családi házakat elhelyezni, tehát hasonló magassággal kell kialakítani, mint a környezetében lévő többi ingatlant.

Javasolt az azonos magasságú épületek egyenletes utcaképének megalkotása. Az újonnan épülő épületeknek a meglévő magassághoz kell alkalmazkodniuk az egységesség érdekében.

TETŐHAJLÁSSZÖG

A tető hajlásszöge a hagyományos 30° és 45° fok közzé essen. Sem a több, sem a kevesebb nem kívánatos. A fő tömeghez nem kapcsolódó épületszárnyak, mint például egy hátsó kert felé néző terasz esetén megengedett a 35°-nál alacsonyabb hajlásszögű tető is. A manzárdtető vagy a hozzá hasonló tört lejtésszögű tetők idegenek ebben a környezetben. Tornyok építése a tetőre vonatkozó tetőhajlásszög követelménye, valamint az egyszerű tetőidom miatt nem elfogadható.

Javasolt a meglévő épülethez való illeszkedés a tetőhajlásszög kiválasztása esetén.

MAGASSÁG

Az új épületnek finom illeszkedéssel kell beállnia a meglévő épületekhez. A legtöbb épület földszintes kialakítású, van néhány kivétel melyeknek tetőtere is beépített. Meglévő épület bővítésénél valamint új épületek kialakításánál az utcavonalon álló épületrészeknek igazodni kell a hagyományos ereszmagassághoz. (3-4 méter) és gerincmagassághoz (6-8 méter). Amennyiben tetőtér beépítésre kerül sor vagy kerül betervezésre, ebben az esetben az eresz- és gerincmagasság (0,5-1 méterrel magasabb) elfogadható.

Nem elfogadható a meglévő épületek tetőtér beépítése, ha az a földszint fölé térdfal építésével vagy új tető kialakításával, utcafronti homlokzat megemelésével jár.

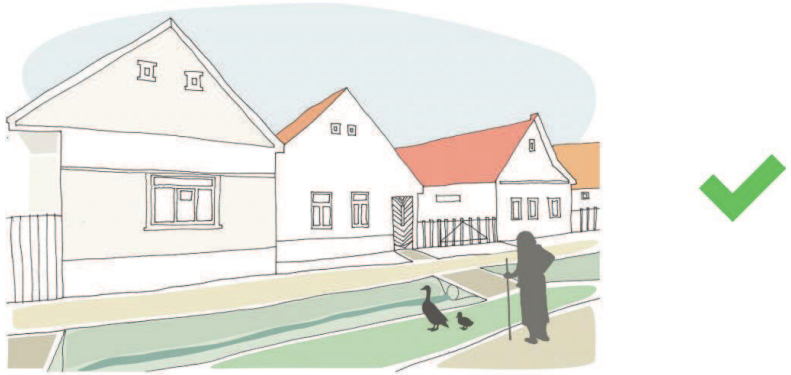

Javasolt az azonos magasságú épületek egyenletes utcaképének megalkotása. Az újonnan épülő épületeknek a meglévő magassághoz kell alkalmazkodniuk az egységesség érdekében.

TETŐHAJLÁSSZÖG

A tető hajlásszöge a hagyományos 38° és 45° fok közzé essen. Sem a több, sem a kevesebb nem kívánatos. A fő tömeghez nem kapcsolódó épületszárnyak, mint például egy hátsó kert felé néző terasz esetén megengedett a 35°-nál alacsonyabb hajlásszögű tető is. A manzárdtető vagy a hozzá hasonló tört lejtésszögű tetők idegenek ebben a környezetben. Tornyok építése a tetőre vonatkozó tetőhajlásszög követelménye, valamint az egyszerű tetőidom miatt nem elfogadható.

Javasolt a meglévő épülethez való illeszkedés a tetőhajlásszög kiválasztása esetén.

TETŐFORMA

A tetőforma ne legyen túlságosan tördelt, benne ne legyenek ugrások. A legegyszerűbb a nyeregtető alkalmazása, akár csonka konty kialakítással is. A nyeregtető (vagy csonka kontyolt nyeregtető) T vagy L alakú bővítése során is megfelelő. Kerülendők azok a ragasztott épületrészek, melyeket külön szerkezetű tető fed.

Általában hagyományos oromfalas (csonkakonttyal vagy anélkül) homlokzatú házak sorakoznak az utcákban.

A háztetőkön nem találhatóak kiugró tetőrészek, kiemelt felületek, kutyaólas ablakok, tornyok, melynek megtartása a nyeregtető egységes síkjának megőrzésével lehetséges. Az oromfalas tömegalakítás a tetőtérben lévő bevilágító ablakok elhelyezését teszi lehetővé. A tetősík ablakok ugyanezt a szerepet betöltik. Ezek jó megoldások.

Nem javasolt a tetősíkjának megbontását eredményező tetőablakok kialakítása. A kutyaólas ablakok vagy kiemelések alkalmazása elfogadhatatlan. A tornyocskák, díszítő tetőidomok használata szintén nem elfogadható.

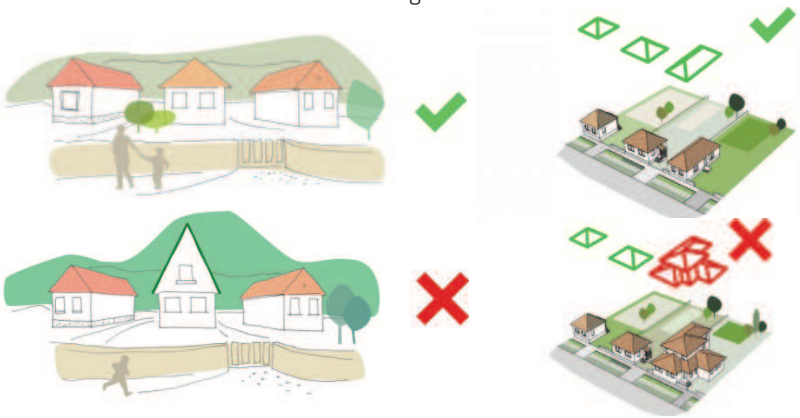

Azonos tetőformájú épületek egyenletes utcaképet alkotnak. Az egységesség érdekében az újonnan épülő házaknak is hasonló tetőformával kell, hogy épüljenek.

SZÍN

Visszafogott illeszkedés, hasonló színhasználat, nem túl változatos, hagyományos színekkel készült épületek jellemzik. (pl. vörös cserépfedés, szürke palafedés, olykor lemezfedés, világos színű homlokzatok, fa kerítések)

Az új házak építésénél a meglévő épületek színvilágához illeszkedő anyaghasználat ajánlott. A kirívó és feltűnő színhasználat, a rikító színű fémlemez fedések és burkolatok nem elfogadhatók.

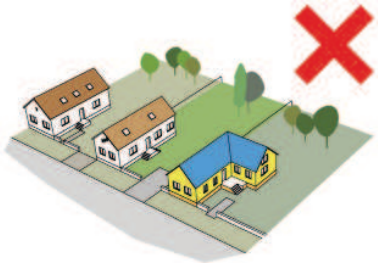

Épületeken elfogadott szokásos színek (alkalmazható)

Épületeken idegen színek (ne alkalmazzuk)

A kirívó homlokzati színek alkalmazása nem ajánlott. A héjazat színének kiválasztása során az élénk színek alkalmazása nem javasolt, a hagyományos színeket (pl. vörös cserépfedés) válasszuk.

RÉSZLETEK

Házunk és kertünk találkozási pontjai folyton változó, gazdagodó élményt nyújtanak. Évről évre, évszakról évszakra más képet mutatnak. A növények az épületen egyrészt hangulatteremtő díszítőelemek, másrészt hatékony, természetes eszközei az energiatudatos életmódnak - árnyékolnak!

A kirivó homlokzati színek alkalmazása nem ajánlott. A héjazat színének kiválasztása során az élénk színek alkalmazása nem javasolt, a hagyományos színeket (pl. vörös cserépfedés) válasszuk.

AJTÓK, ABLAKOK

Jelentős megjelenési és hangulati befolyást jelent egy-egy nyílászáró kialakítása. A zárt épülettömeggel így nyitunk a külvilág felé, ezért nem mindegy, hogy ezt milyen módon tesszük meg. A hagyományos nyiláskialakítás a jellemző: jellegzetes két szárnyú, két vagy három osztatú ablakok, általában utcafronton szimmetrikus kialakítással fordulnak elő. Új ház építésénél célszerű a környék családi házait körbejárni, és azokból ihletet meríteni saját otthonunkhoz, ezzel is gazdagítva az utcaképet.

HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

Javasolt utcafronti kialakítás a kis szélességű oromfalas homlokzat. Az oromfal nem emelkedik a tető felé, a tető nyúlik ki fölötte és védi a falat. Az orom csonkakontyolása elfogadható. Amennyiben több oromfal is található vagy készül egy épületnél, akkor azok egységesen legyenek kialakítva. Az utcafronti homlokzat tagolását a lábazat, a födém szintjét jelölő párkány, az ablakok vagy az ormot keretező vakolatkeretek adják. A hagyományos utcai oromfalas homlokzatokon még megjelenik a tornác végénél az íves záródású bejárat nyílása, vagy egy szobaablakokkal azonos kialakítású ablak.

A meglévő régi, hagyományt őrző épületeknél fontos, hogy azok homlokzati elemeinek felújítása során az eredeti állapotra törekedjünk.

Az épületek vakoltak. A vakolt homlokzati felületeken olykor előfordul csekély tagolás, melyek a homlokzat anyagából készültek. Felújítás vagy új építés esetén a vakolt felületeknek kell a meghatározónak lenniük. A vakolt homlokzatú épületeknél a színek világosak és telítettlenek legyenek. Javasolt a sárgás, barnás, vöröses, szürkés színek tört fehérbe hajlása. Enyhe színbeli eltéréseket alkalmazhatunk a síkbeli kiemelkedések során. Síkban tartott vakolt felületen nem elfogadható az eltérő színekkel való osztás. A vakolat felülete sima legyen, mely kis szemcsenagyságú anyagból készüljön. A durva és erős vakolattextúrák alkalmazása nem ajánlott. Egyéb anyagok alkalmazása a homlokzaton a homlokzat vagy a tömeg tagolásaként jelenjenek meg. A lábazat legtöbbször terméskőből készült, de jó megoldás a zsalukőből vagy talpgerendából készült lábazatok alkalmazása, melyeket vakolni szükséges. A lábazat mindenképpen vakolt vagy hasított kő burkolatú legyen, melynek a tégla bármely természetes színe megfelelő leszámítva a fehér mészhomok téglát.

A fa szerkezetek szép részletei lehetnek az épületnek, homlokzatnak. A tetőszerkezetek látszó szerkezeti általában festett barna vagy zöld színűek. A rikító színezésű kék, sárga, piros nem elfogadható.

Az épülettömeg tagolásával az alárendelt és a fő épülettömeget kiegészítő épületszerkezetek eltérő homlokzati burkolatot kaphatnak. pl.: kő vagy fa burkolatot.

A beton, üveg (a nyílászárókon kívül) és fém szerkezetek kerülendők az utcai homlokzaton, a hátsó homlokzatokon is csak kiegészítő termékként jelenjenek meg, kis mennyiségben alkalmazzuk őket.

A tetők kerámia cserepekkel fedettek. Meglévő épület bővítése és új épület esetében is kerámia tetőcserép fedést alkalmazzunk, melynek színe a kerámia természetes színe legyen. Élénk színű színezett cserepek nem alkalmazhatóak. A cserép textúrája is fontos a tetőszövet szempontjából. Fémlemezfedések kizárólag kiegészítő épületrészeken alkalmazható természetes szürke színben. A táblás fémlemez fedés alkalmazása nem elfogadható.

TORNÁCOK

A tornác a lakóházak homlokzata mellé épített, oszlopokkal, pillérekkel, boltívekkel alátámasztott fedéllel ellátott térsége, amely emberi tartózkodásra, munkavégzésre vagy raktározási helyül szolgál.

A falusias lakóterületen tornácok készültek az épület anyagából vagy fából. E hagyományt az új családi ház kialakításánál, újszerű átgondolással tovább vihetjük új otthonunkba.

KERÍTÉSEK, TÉRDFALAK

Házaink kiegészítő elemei a kerítések, lámpák, postaládák, korlátok, melyek alakítják a végső képet, hangulatot. Ha kellően odafigyelünk, kellően igényesen választunk ki és valósítunk meg, akkor jön létre a megfelelő összkép a lakóépületünkkel. Ezek a részek sűrűbben cserélt elemek, akár már egy új festék, új színhasználat során tudunk változtatni rajta.

A teljesen tömör, átláthatatlan kerítés kerülendő. Az oldalsó és hátsó kerítések kialakításánál az anyag és forma megválasztásánál már a szomszéd féltől való saját intimszféra megvédésére kissé zártabb, rejtettebb kerítés alkalmazható.

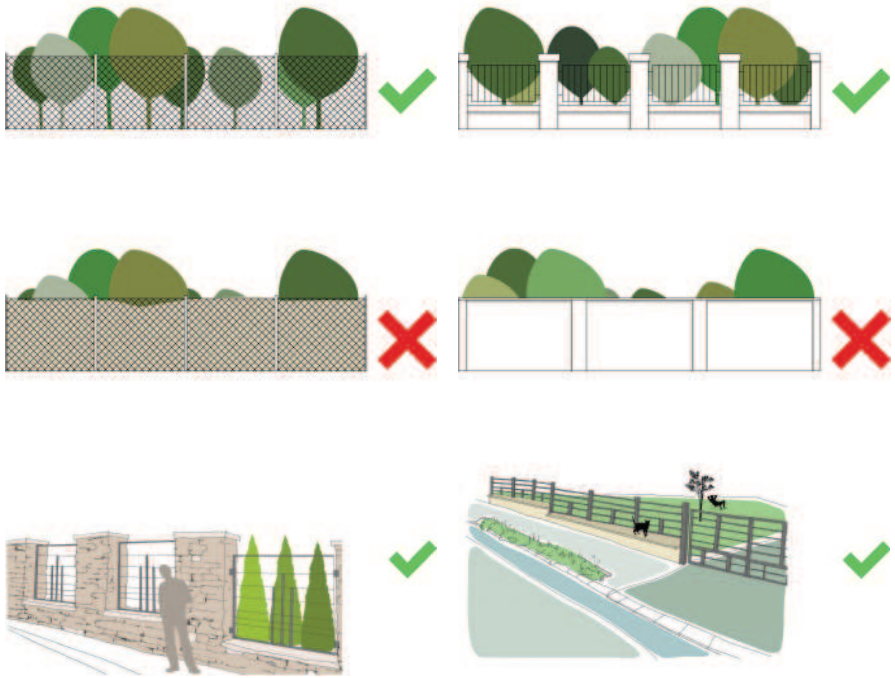

KERTEK

A történeti településrészben a tájba illesztés során a hagyományos településkép megőrzése az elsődleges cél. Vegyük figyelembe a homlokzat kialakítását, a nyílászárók helyét, amikor az előkertbe cserjét vagy fát ültetünk. Takarjuk a kerti építményünket a növényekkel, hogy az épületünk jobban érvényesüljön. A meglévő fásszárú növényzetre a bővítések és felújítások során fokozottan ügyeljünk. Próbáljuk meg befolyásolni a növényzettel a ház méreteinek érzetét. Alacsony növényekkel a ház méretének növelését éreztetjük, a magas növényzettel csökkenthetjük.

A természettel való közvetlen kapcsolatot a kertünk teremti meg. Változása gyors, hiszen évszakról-évszakra váltrozik, megújul. A változatosan kialakított növényvilág alkalmazásával az élőlények számára új élettereket biztosítunk. Dombrádra rendszeresen gondozott kertek, porták a jellemzőek. A hátsó kert nem csak a kikapcsolódást, pihenést szolgálja, hanem gyümölcsöket, zöldségeket is termeszthetünk bennük.

A kert az épített környezet része. Ha harmonikusan van kialakítva, egységet alkot, szépségével kapcsolódik a lakóépülettel, akkor élhetővé tesszük saját környezetünket, ezzel közvetlen életterünk a szabadtérre kiterjesztett közege illeszkedő lesz nemcsak a településkép szépségének növelésére, de saját komfortérzetünknek is jót tesz. Elsődleges szempont, hogy a kertünk kialakítása az épület stílusához amennyire csak lehetséges illeszkedjen, alkalmazzunk kertépítészeti megoldásokat.

A kert nem csak védelmi szerepet tölt be, hanem díszítő szándéka is legalább olyannyira fontos. Gondozott, szép kertünkben nem csak magunk gyönyörködhetünk, hanem az éppen arra tévedők számára is jó benyomást kelthetünk, továbbá a település arculatához pozitívan járulunk hozzá. A növények telepítésekor érdemes olyan fajokat kiválasztani, amelyek nem csak virágjukkal, hanem a levelükkel is díszítenek, így csaknem minden évszakban színesítik udvarunkat.

Célszerű a kertben lévő melléképületek anyaghasználatánál a főépületen felhasznált anyagok alkalmazása. A nyílászáró szerkezetek színezésével a pergolák, növényrácsok, gépkocsibeállók, favázas szerkezetek, kutak harmonizáljanak. Amennyiben fémvázas szerkezetű épületünk van, javasolt a növénnyel való körbefuttatása. A hulladéktároló helyét az épülethomlokzat vonalában alakítsuk, melyet növényekkel takarjuk. Kertünkben helyezzünk el kerti padot, ahonnan saját házunkban, környezetünkben gyönyörködhetünk. A helyi hagyományokhoz illeszkedve az előkertben a kiskertet keretező, alacsony fa léckerítés alkalmazása javasolt, mely illeszkedjen az utcai kerítéshez és családi házunkhoz.

Lehetőség szerint könnyen felújítható, vízáteresztő burkolatot alkalmazzunk. A kevésbé használt részeken téglából is kialakíthatjuk a járófelületet. A szegélyek a járólapunkkal harmonizálva készítsük el.

A kert különböző részeit magasabb növényfajokkal válasszuk el. Az előkertbe alacsony, legfeljebb 1,20 m magas lágyszárú növények, cserjék alkalmazása javasolt. Sövény kialakításnál az 1,50 m magasságot ne érje el, lehetőleg télen-nyáron levelekkel borító fajokat alkalmazzunk. Az előkertben a színvilág és a forma szempontok figyelembevétele nélkül szinte bármilyen növény alkalmazható, kezdve a színes virágú évelőkön át az egynyári virágokon keresztül minden. Ügyeljünk az egyidőben virágzó fajok színharmóniájára. A fák alkalmazása során a laza ágállásúakat javasoljuk közepes növésű fajokkal. A sötét és tömör lombhullatókat csak mértékkel telepítsünk.

Egy-egy növény kiválasztása nagymértékben befolyásolja a település, településrészek karakterét. Lehetőség szerint a helyi természeti adottságokhoz és hagyományokhoz, meglévő növényzethez illeszkedő fajokat válaszunk. Figyeljünk oda, hogy a telepített növényeink jól érzik-e magukat a környezetükben.

A történeti településrész jellegzetes virágzó növényei: a bokorrózsa (Rosa sp.), orgona (Syringa sp.), kerti árvácska (Viola tricolor var. hortensis). Utóbbiból különösen sok példa látható településünkön. A kertekben a szőlő mellett gyümölcsfák ültetendők (elsősorban dió, szilva, alma, körte). Mértékkel ültessünk tuját és egyéb tűlevelű örökzöldeket.

A kert és az épület harmóniája fontos. Ne takarja el a növényzet túlzottan az épületet. A kerti bútorok, építmények az épülettel azonos anyaghasználat és színezés mellett valósuljon meg.

UTCÁK

A településkép javításához sokszor nem szükséges nagy beavatkozás, a rendezettség érzésének elérése már fél siker. Látványos előrelépést jelent a közterületek karbantartása, megfelelő fenntartása, nem használt közterületi elemek elbontása, sérült elemek helyreállítása.

Az eltérő felületek szétválasztása jelentős javulást eredményezhet. Az átalakuló településszélekre különösen nagy figyelmet kell fordítani. A nyomvonalas elemek felfűzik a települést alkotó darabkáit, ezért fontos az egységes kialakítás elérése. A városon áthaladók leginkább ezeken a vonalakon haladva alakítják ki a településről alkotott képület. Kiemelkedő figyelmet kell biztosítani az infrastruktúra elemeinek kiépítésére, a nyomvonalvezetés megválasztására, a felszín feletti és az alatti elemek tájba illesztésére.

Dombrádon a szélesebb keresztmetszetekkel rendelkező utcákban kellemesen hangulatos utcaképek alakultak ki, fontos annak esztétikus harmonikus kialakítása, megtartása, hiszen az utcakeresztmetszet a telkek és az utcák viszonyát mutatja be, ezért törekedni kell az egységes kialakításra. A parkolóhelyek közelében ne alkalmazzunk gyepet, kerüljük a rá parkolást.

A település útvonalait a fasorok kiemelik. Fasor telepítésekor ügyelni kell arra, hogy megfelelő távolságra helyezzük el őket. Fontos ismerni a végleges méretük elérésének adatait. A fajok kiválasztásánál ügyeljünk arra, hogy azok ne nőjenek bele a felsővezetékekbe, ne akadályozzák a biztonságos közlekedést. A jó fa kiválasztásánál később elkerülhető a megcsonkolt fák látványa. Fontos, hogy a felszín alatti vezetékek (víz, gáz, csatorna, elektromos áram, telefon és internet kábel) tervezésekor és kialakításánál is gondoljunk a fák gyökereinek helyigényére. Az utcákon eperfát, vadkörtét vagy gömbjuhart válaszunk. Különösen szabályos lesz a kép akkor, ha a fajon belül is annak egy fajtájával történik a fasor telepítés. A tömött, egyöntetű koronák sora (pl. vadgesztenye) igen ünnepélyes, tekintélyt parancsoló. Utcafásítás vagy fasor megújítás céljából a természeteshez közel álló, kúpos vagy tojás formák a legkedvezőbbek a fajtákból. Ne alkalmazzunk inváziós fajokat (amerikai kőris, nyugati ostorfa stb.).

A járófelületek, burkolatok kialakítása során a tartósságra, a javíthatóságra és a vízáteresztésre, valamint az akadálymentesítésre egyaránt gondoljunk. Javasolt a semleges színek kiválasztása a burkolat kiválasztása során. A járófelületeket gondos tervezés során kerüljenek kialakításra, hiszen azoknak illeszkedniük kell a zöldfelületek szegélyeihez és a kerítések lábazataihoz.

Az utcakertek teremtenek kapcsolatot a magántelkek és a közterületek között, melyeket a dombrádiak saját telkükön gyakran alakítanak, gondoznak. Egyéni megoldások során ügyeljünk arra, hogy azok illeszkedjenek, egységet alkossanak a már meglévő előkertekkel és szomszédok utcakertekkel. Kerüljük a szemmagasságban takaró növények alkalmazását, legfőképpen a kereszteződésekben, utóbbinál a gépkocsiban ülők szabadkilátást se akadályozzuk növényekkel. Telepítsünk max. 50-80 cm magasságokig növő cserjéket.

Az utak, járdák megfelelő vízelvezetése alapvető a harmonikus településkép létrehozásához. A csapadék hasznosítása megnöveli a szép környezet kialakítását és fenntarthatóságát, csak azért is mivel a víz a kellemes közérzetet biztosításának egyik alap köve, és környezetünk egyik leglátványosabb eleme is. A történeti településrész fontos településképi elemei a nyílt árkok. Az újonnan kialakulandó részeknél célszerű, hogy azok képesek legyenek a lehulló csapadékot megtartani esőkertek segítségével, továbbá esztétikus látványt nyújtsanak. Az árkokat átszelő gépkocsibehajtók, hidak a történelmi településrész karakteres elemei. Egységes kialakításuk fontos.

KÖZTEREK, KÖZPARKOK, KÖZKERTEK

A kertvárisas lakóterületen található a település legnagyobb parkja, valamint a kálvária domb is a stációval.

A terek kialakításánál is elengedhetetlen a tájtervező alkalmazása. A parkok kialakítása során ne feledkezzünk el az utcabútrook alkalmazásáról, padokról, szemetesekről. Ezekből az igények felmérését követően megfelelő számút alkalmazunk. A növények kiválasztásánál a tájidegen növények alkalmazása nem javasolt. A fák és cserjék kiválasztása során az árnyékolást is vegyük figyelembe.

A közterek kialakítása során törekedjünka az eredetiségre, ne másoljunk máshol megtalálható tereket. Egyediségre törekedjünk. Tegyünk parkunkba, terünkre szobrokt, melyek mindog egyediséget nyújtanak egy-egy térnek. A folyamatos karbantartásról se feledkezzünk meg.

Megfelelő mennyiségű teret szükséges biztosítani. A növények megválasztása során vegyük figyelembe térigényüket. A nyári hőség hatásainak enyhítéséről is gondoskodjunk. A növények árnyékot adnak, jó hő visszaverő helyek, esőbeállók, szökőkutak biztosítanak megfelelő minőségű és tereket.

AJÁNLÁSOK: ÜDÜLŐTERÜLET

TELEPÍTÉS

Az üdülőterületen a telkeken a házak szabadon állnak és általában a kert hátuljában kaptak helyet.

A telepítés szabadonálló, nagy előkertes, utcafronttal merőleges hajlásszögű tetővel jellemezhető. A területen csak pihenésre, üdülésre készült épületek találhatóak. A kialakult utcakép figyelembevételével helyezzük el épületünket.

Ezen településrészen állandó lakosság nem található, itt döntő többségben nyaralók és kempingek találhatóak..

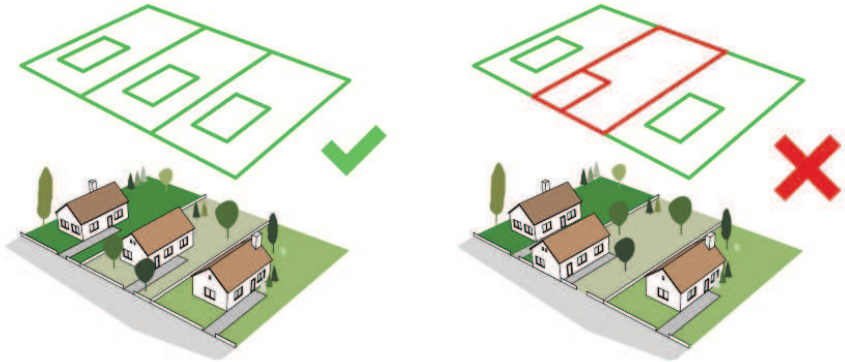

Ajánlott a terepre való illesztéskor megfelelően telepített, terepre ültetett épület alkalmazása.

TEREPALAKÍTÁS

Az ingatlanok beépítésénél a terep nem befolyásoló tényező, sík terület, a legnagyobb veszélyt a Tisza áradása okozza, ezért cölöpházakat készítsünk.

Javasolt az azonos magasságú épületek egyenletes utcaképének megalkotása. Az újonnan épülő épületeknek a meglévő magassághoz kell alkalmazkodniuk az egységesség érdekében. Földszinten ne alkalmazzunk helyiségeket, épületünk cölöpökön álljon, hiszen az üdülőterüelt árvíz veszélyes területen fekszik.

MAGASSÁG

A nyaralók magassága csaknem azonos. Az ingatlanok általában több szintesek és cölöpökön állnak, mivel a terület, ahol fekszenek a Tisza ártere.

A meglévő nyaralók figyelembevételével kell az új épületet elhelyezni, tehát hasonló magassággal kell kialakítani, mint a környezetében lévő többi ingatlant.

Javasolt az azonos magasságú épületek egyenletes utcaképének megalkotása. Az újonnan épülő épületeknek a meglévő magassághoz kell alkalmazkodniuk az egységesség érdekében.

TETŐHAJLÁSSZÖG

A meglévő üdülőépületek közé telepíteni kívánt épületnekhasonló hajlásszöggel kell épülniük, mint a környezetében lévőké. A településrész utcaképébe a túl alacsony vagy a túl magas hajlásszöggel rendelkező épületek illenek bele.

Javasolt a meglévő épülethez való illeszkedés a tetőhajlásszög kiválasztása esetén.

AJTÓK, ABLAKOK

A hagyományos nyiláskialakítás a domináns, mely a homlokzat felé a kétszárnyú széles nyílászárókat jelenti.
Nyaraló építésénél célszerű a környéket körbejárni, és azokból ihletet meríteni, ezzel is gazdagítva az utcaképet.

HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

Használat során ügyelni kell a végső összkép harmóniájára mind a lakóépület, és mind a környezet vonatkozásában. A túldíszített illetve túlszínezett épület hamar elveszíti érdekességét, ezután a tiszta, nyugodt településrészre zavaróan fog hatni. Egy jól megválasztott burkolat nem csak esztétikus, de az épületet is óvja a külső hatásoktól.

Funkcionális tekintetett is figyelembe véve illeszkedjen a környezetébe az épület kialakítása, anyaghasználata, építészeti megoldásai, a homlokzat tagolása és a színvilága.

RÉSZLETEK

Az egyszerű részletek gazdagítják a homlokzatot. A fa és tégla burkolatai megmozgatják a tömeget. Az organikus stílusú épületeknél a fa elemek alkalmazása dominál.

Az üdülőépület huzamos tartózkodás céljára szolgáló helyiségek eléréséhez az utcafront irányában találhatóak általában a laépcsőszerkezetek, melyek egyedi módon jöttek létre, két egyformát nehéz találni belőlük.

Az épület harmónikus kialakítását az egyes részei is befolyásolják. A homlokzaton lévő díszek, ornamentikák, hírdetőfelületek, egyéb műtárgyak illeszkedjenek a környezetébe.

KERÍTÉSEK, TÉRFALAK

Ha kellően odafigyelünk, kellően igényesen választunk ki és valósítunk meg, akkor jön létre a megfelelő összkép. Az üdülőterületen ugyan elvannak egymástól kerítve az ingatlanok, de kialakításukban az igényesség nem jellemző. Új kerítés készítésénél a legalapvetőbb drótkerítés is megfelelhet, amennyiben azt megfelelően készítik el. A falazott és fa kerítések nem javasoltak, hiszen azt a Tisza bármikor elöntheti, így tartóssága rövid életű lehet és folyamatos karbantartást igényelnek.

Vegyük figyelembe a kerítés megválasztásakor az épület színezését és anyaghasználatát. A kapu hangsúlyosabb lehet, de ne hivalkodó. Az áttört kerítés a kertet és a házat is hagyja látni. A tömör kerítés egyáltalán nem javasolt a Tisza közelsége miatt.

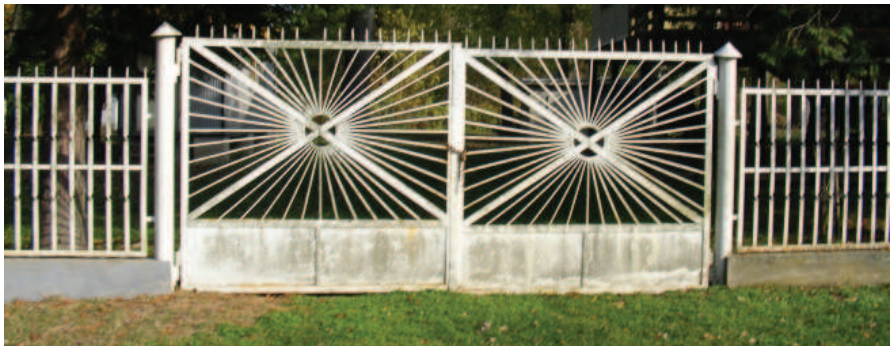

KERTEK

A falusias lakóterületen leírtak itt is érvényesek, viszont lazább megkötésekkel. A kertet az átutazók nem is nagyon nézik, hiszen távol esik a főúttól, és a sűrű növényzettől látni sem lehet. Itt nincsenek vetemények, nincsenek gyümölcsös fák. A tulajdonosok nem itt laknak, csak a nyári és téli szezonban látogatnak el. .

UTCÁK, KÖZKERTEK, KÖZPARKOK

Általában kaviccsal szórt vagy földutak, melyeknek a szélessége két gépjármű egymással szemben való haladására szinte alkalmatlan.

Az üdülőterületen nem található játszótér, viszont a strand és környéke kellemes kikapcsolódást nyújt az ide látogatók részére.

AJÁNLÁSOK: GAZDASÁGI ÉS IPARI TERÜLET

Ipari, gazdasági tevékenységet lakóterületen csak kivételes esetben, alapvetően a lakosság alapfokú ellátása céljából végezzünk.

A tevékenység fajtája a szomszédok zavarását ne okozza, a lakóterületi együttélés normáinak betartására legyen alkalmas. Nem alkalmas lakókörnyezeti integrálásra a zajos, bűzös, jelentős ügyfélforgalommal járó stb. problémás tevékenység, ezek megvalósítására erre a célra a közigazgatási területen kijelölt egyéb övezeteiben van lehetőség.

Ipari, gazdasági tevékenység céljára a település mezőgazdaságilag kevésbé értékes, alacsony termőképességű területeit kell igénybe venni, illetve meg kell vizsgálni a település barna-, illetve rozsda övezeteinek hasznosíthatóságát.

Tapasztalt tervezőt vegyünk igénybe az elképzelésünk megvalósítására, aki a gazdasági létesítmények, ipari területek vonatkozásában megfelelő referenciával rendelkezik.

Az új gazdasági épület igazodjon volumene és kiterjedése vonatkozásában a környezetéhez. Fontos az illeszkedés vagy arányos illeszkedés.
Az ipari, gazdasági épületek többnyire a technológia, a racionalitás, a gazdaságosság által meghatározottak, azonban ezek a létesítmények is formálhatók, gazdagíthatók. Az előbbiek érvényesek a tömegformálásra, a lapos-, vagy magastető kiválasztására, homlokzati anyaghasználatra, a színekre stb.

A telephelyek kialakításánál fordítsunk figyelmet a főépület utcafronti homlokzatának egyszerű építészeti gazdaságára, mely ez által igényessé teszi épületünket. Fontos szerep jut, kiemelt figyelmet kap az utcafronti kerítés, a porta, valamint a személy- és ipari kapuk, nem utolsó sorban a reklámfelületek, feliratok elhelyezkedése és kialakítása.

A fogadó övezet kialakításánál az igényes térburkolat, zöldfelület, reklámok szebbé teszi telephelyünket.

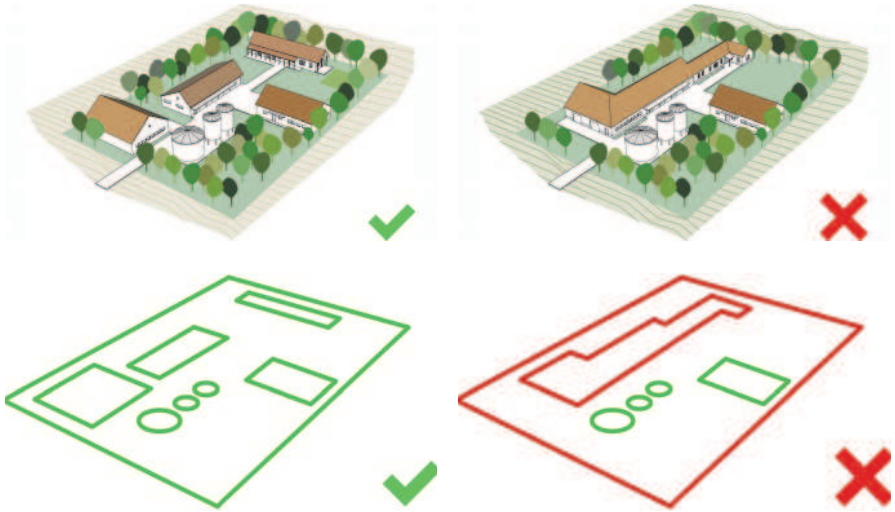

A fogadó övezet kialakításánál az igényes térburkolat, zöldfelület, reklámok szebbé teszi telephelyünket.

Az irodai funkcióval ellátott épületrészekkel kapcsolatosan a fizikai dolgozókat kiszolgáló helyiségek esetében az épületek igényesebb kialakítására törekedjünk. A szociális épületrész teljesen takarhatja az egyszerűbb karakterű épületszárnyat.

Az ipari, gazdasági épületeknél, létesítményeknél is fontos a zöldfelületek, fasorok, árnyékolók stb. alkalmazása.

A felsoroltak alkalmazása a meglévő nem különösebben esztétikus telephelyek esetében is alkalmazható a telephely arculatának gazdagítására, javítására, néhány esetben az épület, épületrész takarására.

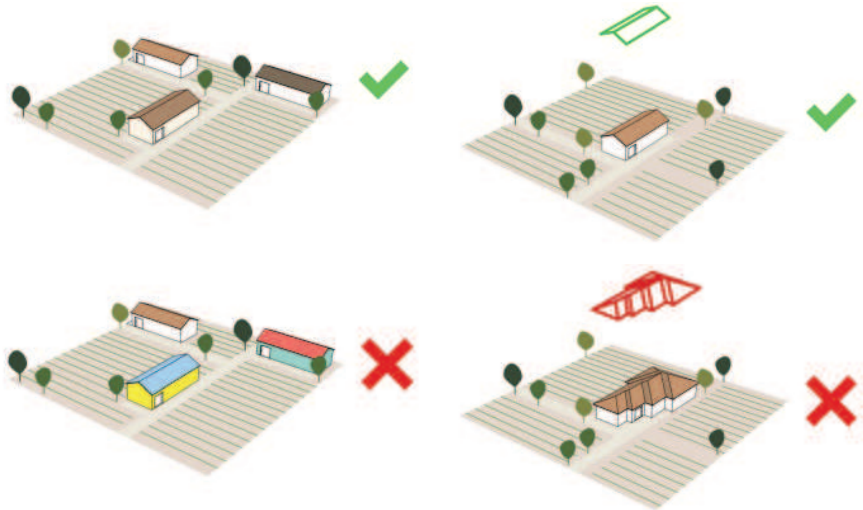

Dombrád település gazdasági területein és tanyáin elsősorban nyeregtetős tetőforma alkalmazása a jó megoldás, mely a funkcióhoz igazítottan nyeregtetős (oldal) szárnyakat is tartalmazhat. A tornácosan kialakított épülettel a hagyomány is tovább vihető. A túlságosan tördelt vagy manzárdtetős tetőforma azonban nem illeszkedik a tájképbe.

A külterületeken, a telken található gazdasági, szociális és lakóépületek összevonása nem javasolható, ha azt a technológia nem indokolja. Pavilonos elrendezés javasolt.

A major, a tanyalakó funkciójú épületei a hagyomány szerinti formákat, színvilágot követve illeszkedik a külterületi tájba.

A külterületeken kiemelkedően fontos a szélvédelem, ezért a külterületi épületeket védendő sok fa telepítése szükséges, a kevés fa nem tudja ezt a szerepet betölteni.

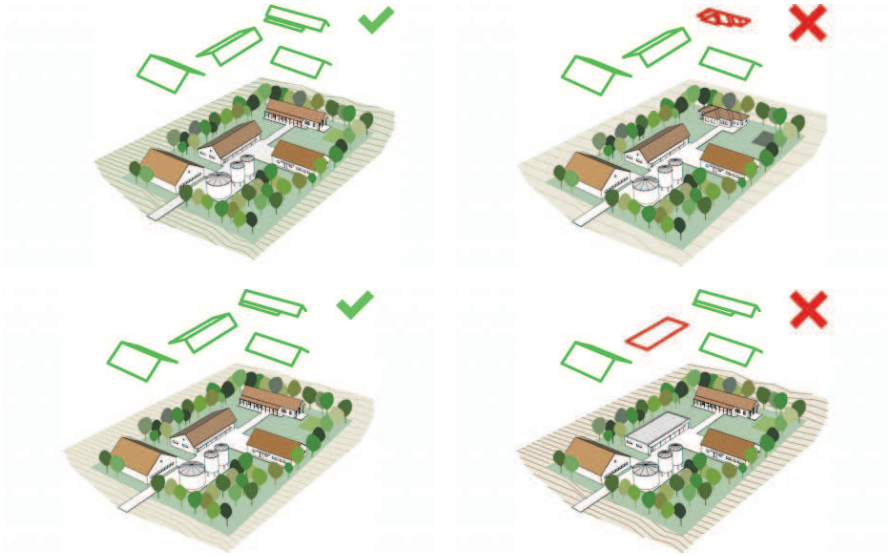

AJÁNLÁSOK:
BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET

a településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató

Tanyák, majorok építésénél biztosítani kell a tájba illesztést megfelelő, lehetőleg pavilonos (nem tömbösített) telepítési koncepcióval, természetes tájba illő anyaghasználattal, egyszerű építészeti tömegformálással, magastetős kialakítással, a területen jellemző természetes anyagú fedési móddal.
Kerítések szükségessége esetén természetes, lehetőleg faanyagú megoldások a kedvezőek, fonott vagy egyéb természetes anyagú, illetve fa betétmezőkkel.

Meg kell ismerni és be kell tartani a védett területekre vonatkozó kezelési tervét, arculati ajánlásait.
Valamennyi alkalmazott eszközzel törekedni kell a tájkarakter megőrzésére, a növény-, és állatvilág indokolt védelmére, zavarásának, megváltoztatásának elkerülésére.

Nyírtura település jelentős nagyságú külterületi termőföldjei hagyományosan szántóterületként, gyümölcsösként hasznosítottak. Erre vonatkozóan a következő ajánlások érvényesek:

- A talaj, mint a növényzet egyik alapvető élettere, a legfontosabb természeti erőforrások közé tartozik, melynek védelme különösen fontos Magyarországon, mivel az ország területének kb. 50%-án szántóföldi művelés folyik. A mezőgazdasági művelés alatt álló területeken az intenzív talajművelés igen súlyos talajerózióhoz, talajtömörödéshez, a biodiverzitás csökkenéséhez, valamint a bemosódott növényvédőszerek által a felszíni, felszín alatti vizek szennyeződéséhez vezethet.
- Olyan talajkímélő művelési módokat kell alkalmazni, amelyek a talaj erózió és defláció elleni védelmét, a talajszerkezet és -nedvesség megőrzését, a talaj szervesanyag tartalmának növelését, a talajélet védelmét célozzák meg. A talajerózió és a különböző művelési rendszerek összefüggéseit vizsgáló kutatási eredmények alapján elmondható, hogy a kímélő művelés világszerte hozzájárult a talajerózió csökkenéséhez.

- A természetközeli élőhelyek szomszédságában a természetvédelmi érdekeket szem előtt tartó hagyományos művelési módok, gazdálkodási formák részesítendők előnyben. A mezőgazdasági szennyező források mennyiségét csökkentve hozzájárulhatunk a természetközeli élőhelyek megóvásához.
- A helyi tájhasználatra jellemző művelési ágak megtartására és fejlesztésére, a hagyományos tájszerkezet megőrzésére, illetve visszaállítására kell törekedni.

Általánosságban elmondható, hogy a természeti állapot megőrzésére, illetve javítására kell törekedni. Ösztönözni kell a hagyományos növényi kultúrák termesztését, valamint a biogazdálkodás megteremtését.
A település külterületén, valamint a belterület határán a deflációra hajlamos homoktalajok megkötésére védőfásítás telepítése javasolt őshonos fafajok alkalmazásával, melyek jól bírják a szélsőséges időjárási viszonyokat (nyár, nyírfafajok, fűz félék, kocsányos tölgyek). A defláció és az erózió okozta káros hatások mérsékléséhez, megszüntetéséhez elsődleges a parlagon hagyott, kopár területek felszámolása és a művelésbe való bevonásuk.

Az idegenhonos invazív növényfajok, mint pl. a selyemkóró, aranyvessző fajok, bálványfa kiszorítják a természetes vegetáció elemeit, veszélyeztetik az őshonos fajok fennmaradását, ezért terjedésüket minél előbb meg kell állítani, állományaikat vissza kell szorítani a rendelkezésre álló eszközökkel (kaszálás, vegyszeres kezelés stb.).

Az állattartó telepek létesítése, korszerűsítése mellett, támogatandó a felhagyott állattartó telepek felújítása és üzembe helyezése.

6

JÓ PÉLDÁK: ÉPÜLETEK, ÉPÍTÉSZETI RÉSZLETEK

épületek, építészeti részletek (ajtók, ablakok, tornácok, anyaghasználat, színek, homlokzatképzés), kerítések, kertek, zöldfelületek kialakítása

A jó példák között néhány olyan székelyi példát emelünk ki, mely épületek környezetbe illők, visszafogott színvilágukkal nem tűnnek ki, azonban harmonikus megjelenésük, rendezett környezetük, több esetben a településre jellemző anyaghasználatuk és formai megjelenésük példaértékű.

A több évtizeddel ezelőtt épült épületek közül is találunk szép példákat, akár a típusépületek között is. A jól karbantartott, rendezett épület kellemes települési környezetet eredményezhet.Egy jól kitalált, egységes arculatú épület fontos eleme az utca képének. Egymással harmonizáló színek és anyagok, igényesen kialakított, nem hivalkodó kerítés iellemzik.

A jól kitalált egyszerű, de igényesen, szépen kivitelezett részletek gazdagítják épületeinket. Egy-egy jól megválasztott anyag vagy burkolat ötletes felhasználása, egy eresz, vagy tetőcsatlakozás, párkány részlet jó minőségben elkészítve díszítőelemként is felfogható. Az apró részletek határozzák meg egy épület végső karakterét, ezért figyeljünk oda a kivitelezés során mit és hogyan akarunk megmutatni egyedi elképzelésinkből a világ számára

Javaslatok:

- Tetősíkban tökéletesen illeszkedő napelemek, színben, felületben is a lehető legkevésbé feltűnő megoldás.
- Jó megoldás lehet, a főépület megjelenést eredeti, tiszta mivoltában meghagyva, a napelemek az épület mögötti melléképületen kerüljenek elhelyezésre.
- A parabola antenna a lehető legeldugottabb helyen kerüljön elhelyezésre, például a kémény mögött kevésbé látható.
- A kémények épp úgy az épülethez tartoznak, mint a többi szerkezet, ne feledkezzünk hát el annak megtervezéséről! Figyeljük meg a környék kéményépítési hagyományait, ne használjunk tájidegen elemeket.
- A klíma kültéri egységet rejtett kialakítással, vagy a főépület mögött javasoljuk elhelyezni.
- Az épületek felújítása során komplex felújításra törekedjünk, tehát a homlokzat burkolással egy időben javasolt a nyílászáró csere és a tetőhéjazat cseréje is.

KITEKINTÉS – NÉHÁNY JÓ PÉLDA HELYBEN ALKALMAZHATÓ SAJÁTOS ÉPÜLETRE, ÉPÍTÉSZETI RÉSZLETRE

Jelen munkarészben olyan épületekre, épületrészekre láthatunk jó példákat, melyek a település jövőképének kialakítása során lehetnek meghatározóak. A településen bizonyos részein van lehetőség a mai kortárs, modern építészeti elemeivel felruházott lakóépületek elhelyezésre.

Fontos azonban, hogy új házunk tervezésekor vegyük figyelembe környezetünket. Figyeljünk a telkünket körvevő lakóépületek magasságra, tetőformájára, telepítésére. Azonos magasság, formavilág megtartása mellett alkalmazhatunk olyan modern épületmegoldásokat, melyek modern külsővel ruházzák fel épületünket.

Jelen épületeken alkalmazott homlokzati anyagok, a kert felé néző hátsóterasz és az egyedi homlokzatkialakítás jó példaként szolgálhat a modern, letisztult építészetet kedvelők számára.

Napjainkban sok szó és politikai nyilatkozat hangzik el a falu, a vidék gazdasági, társadalmi felemelésének szükségességéről. Szándék és ígéretek vannak a gazdasági támogatásra, a biztonságos élet megteremtésére, a hagyományok megbecsülésére. A falu problémái e területeken égetően sürgős beavatkozásokat követelnek. Így remény van arra – ha ez a remény egyelőre nélkülözi is a megvalósítás biztosítékait – de remény van arra, hogy a falu visszanyeri évezredes küldetését, ami a föld megtartása és megművelése; a falu visszaveszi nemzetmegtartó képességét, ami az ország számára népesedési és szellemi aranytartalék; és a falu újrateremti hagyományait, ami egészséges közösségeket jelent a hit, az önérzet és az összetartozás érzésének újraépítésével. Ha a reményt valami isteni lélekerősítéssel határozott céllá lehet erősíteni, akkor a fejlődés a vidék természetes gazdálkodásának újraépítésével kezdődik. Majd a sorvadó falvak újranépesítésével folytatódik, s nem utolsó sorban a közösségek, a falulakosság szellemi, szakrális, kulturális egyesítésével válhat teljessé.

Javasoljuk a felújítások terén a helyi elit irányításával az épületek puszta karbantartása egy olyan szociális program lehetne, amely néhol már elindult (például Terény erre ragyogó példa, vagy a Tolna megyei Závod). Egy-egy helyi vezető, építész, értelmiségi a falufejlesztést arra építi fel, hogy „dolgozzunk a házon". Ez régen természetes volt, de most újra fel kell hívni rá az emberek figyelmét. Ha nincsen más munka, a házakon és a házak körül mindig akad tennivaló.

JÓ PÉLDÁK: SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK

sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések

A település arculatának kialakításában nagy szerepe van az utcák megjelenésének, külleme is. Az utcaképet nagymértékben meghatározza a hirdetőtáblák, reklámfelületek megjelenésének módja. Ezeknek a tábláknak a célja elsősorban a figyelemfelkeltés, ezért sokszor élénk színekkel vagy túlzottan nagy méretű táblák kihelyezésével próbálják ezt elérni. Az információ közlését kreatív módon, a környezethez jobban illeszkedve is megtehetjük.

A település központi részein a reklámhordozók kihelyezésekor törekedjünk arra, hogy az alkalmazkodjon az épület jellemzőihez, anyaghasználatához, színeihez. A település egyéb területein csak a szabályozás szerinti reklámhordozó helyezhető el, itt szintén elengedhetetlen a megfelelő anyaghasználat. Az egységesen megtervezett tájékoztató táblák a település arculatának pozitív megjelenését segítik. Az egyedien kialakított, fafaragott oszlopokon álló hirdetőtáblák, üdvözlőtáblák feldobják a településképet.

Az épület homlokzatán elhelyezett reklámfelületek, hirdetőtáblák, cégérek harmonizáljanak az épülettel, színben válasszunk semleges árnyalatokat, földszíneket.

Az igényes, rendezett utcaképhez hozzátartozik az is, hogy hogyan jelennek meg a különböző feliratok, jelzések az épületek homlokzatán. A feliratok megtervezésekor törekedjünk a homlokzat színével harmonizáló betűszín választásra. A felirat stílusa, betűtípusa, sajátos kialakítása figyelemfelkeltő, magára vonzza a tekintetet.

Az egyedi készítésű utcanév táblák szintén emelik az adott utca képét. Nem javasoljuk a rikító, színben, anyagában és formájában nem odaillő táblák használatát. Ajánlott a természetes alapanyagokból készült, az épület homlokzatával harmonizáló táblák kihelyezése.

Pozitív példák, egyedi ötlet alapján megvalósított utcanév táblák, házszámok, melyek feldobják az épület homlokzatát.

VÉRADÁS

DOMBRÁD ÉS TÉRSÉGE
SZOCIÁLIS
ALAPSZOLGALTATÁS,
KÖZPONT

Andrássy u.
237

ÜDVÖZÖLJÜK
DOMBRÁDON

Erzsébet u.
Thököly u.
Dolgozók útja
Tisza-part (Kemping)

ARANY JÁNOS ÚT 31

MILLENNIUM PARK

KÉPTÁR

GYÓGYSZERTÁR
68

IMPRESSZUM

DOMBRÁD VÁROS ÖNKORMÁNYZATA
dombrad.hu
4492 Dombrád, Rákóczi út 36.
Telefon: 06-45-465-001
Polgármester: Kozmáné Kasza Veronika
Főépítész: Dudás Ede István
dudas.ede1@t-online.hu

SZERKESZTETTE: NYÍRSÉGTERV KFT.: Dudás Ede István, Feketéné Varga Emese, Jakab Bettina, Liskány Tamás
SZÖVEG: NYÍRSÉGTERV KFT.: Dudás Ede István, Feketéné Varga Emese, Jakab Bettina, Liskány Tamás
FOTÓ: NYÍRSÉGTERV KFT.: Dudás Ede István, Feketéné Varga Emese, Jakab Bettina, Liskány Tamás
BORÍTÓ: NYÍRSÉGTERV KFT.: Dudás Ede István
GRAFIKAI TERVEZÉS: NYÍRSÉGTERV KFT.: Dudás Ede István, Feketéné Varga Emese, Jakab Bettina, Liskány Tamás
BETŰTÍPUS: Titillium

Felhasznált irodalom:
muemlekem.hu objektumok, adatbázis kereső
wikipédia, a szabad enciklopédia

Készült Magyarország kormánya megbízásából a településkép védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvényhez kapcsolódóan.

Építészeti útmutató ábrái: LECHNER Tudásközpont Területi, Építészeti és Informatikai Nonprofit Kft.

A 31. oldalon lévő fotók a wikipedia szabad enciklopédia képei.

A kézikönyvben felhasználásra került a Magyarszéphely Településképi Arculati Kézikönyv egyes szövegbetétjei.

Dombrád, 2017.

DOMBRÁDI MÓRA FERENC ÁLTALÁNOS ISKOLA ÉS GIMNÁZIUM